

FÉNYES LÁSZLÓ,
LANDAU BÉLA,
SZÉP ERNŐ
KÖZLEMÉNYEIT

és az 1914. évi novemberi és decem-
beri harctéri eseményeket tartalmazza

**A VILÁGHÁBORÚ
NAPLÓJA**

NEGVEDIK FÜZETE,

A MAGYAR KÖNYVTÁR ÚJ SZOROZATÁBAN.

Ára 60 fillér.

MINDENÜTT KAPHATÓ.

Rendeléseknél szivesked-
jék lapunkra hivatkozni.

Jókai Mór munkái

Népszerű kiadás

1. A varchoniták.
2. Fortunatus Imre.—
Shirin.
3. Kalóz király.
4. Sonkoly Gergely.
- 5-9. Törökvilág Magyar-
országon.
10. A büntárs.
- 11-12. A kétszárv ember.
13. Koronát szerelem-
ért.
14. Petki Farkas
leányai.
15. Regék.
16. Carinus.
- 17-20. Erdély aranykora.
- 21-23. Csataképek 1848—
1849-ből.
24. Bujdosó naplója.
- 25-26. A fehér rózsza.
27. Magyarhon
szépségei.

Egy-egy szám 1 korona

- 28-29. Szomorú napok.
- 30-36. Kárpáthy Zoltán.
- 37-43. Egy magyar nábob.
- 44-48. Új földesúr.
- 49-55. Szegény gazdagok.
- 56-58. Hétköznapok.
- 59-63. A régi jó táblabírák.
- 64-65. Délvirágok.
- 66-67. Milyenek a nők?
- 68-71. Véres könyv.
- 72-73. A magyar nép élce.
- 74-75. Arnyképek.
- 76-82. A kőszívű ember
fia.
83. Milyenek a
férjak?
- 84-88. Politikai divatok.
89. A serföző.
- 90-93. Mire megvénlünk.
94. Oceania.
- 95-97. Az elátkozott
család.
- 98-99. Felfordult világ.
100. Elbeszélések.
- 101-112. Dekameron.
113. Egy asszonyi
hajsza.
- 114-119. Névtelen vár.
- 120-121. Népvilág.
- 122-124. Szécsend alatt.
- 125-131. Egy az Isten.
132. A debreceni
lunátikus.
- 133-134. Egy ember, a ki
mindent tud.
- 135-136. Asszonyt kísér —
Istent kísért.
- 137-138. A jancsárok
végnapjai.
- 139-140. A magyar elő-
időkből.
141. Az életből elvesve.
142. Észak honából.
- 143-151. Színművek.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.
Budapest, VI., Andrásy-út 21. sz. és minden hazai könyvkereskedésben.

42. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER 17.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetés:
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona, negyedévenként 1 koronával
Negyedévre — 5 korona.

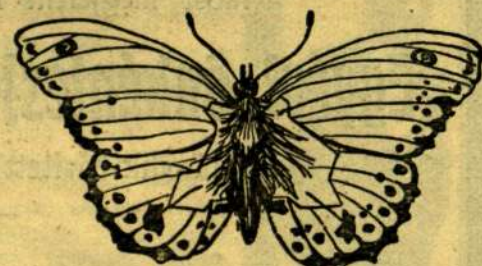
A „Világkrónika”-val
több.

Külföldi előfizetéseken a postailag me-
határozott viteldij is csatolandó

A Magyar Könyvtár szenzációs száma!

Álszakáll vagy paróka az embert csak akkor teszi fel-
ismerhetetlenné, ha egyszerűságra a szemlődeket is
megváltoztatja. Az átöltözésnél a homlok és a hóponya-
részt is fontos szerepet játszik. Ha összehasonlítjuk
a két első képet, azonnal észrevehetjük, mennyire
megváltoztatja az arcot a szemlődekek sűrűsítése és
a homlokba fésült haj hátrahúzója. A 3. kép azt a
változást mutatja, a melyet álszakáll és paróka idéz elő.

Ez a pillangó egy úrnak a hópónalait és az ott lévő
ágyúkat elhelyezését és minőségét ábrázolja. A szár-
nyakra rajzolt jelek a vonalak között nem jelennek
semmi, a vonalakra tett pontok azonban pontos fel-
világosítással szolgálnak az ágyúkat fajtájáról és nagy-
ságáról.

Ujabb példa arra, hogyan változtathatja meg az
ember a külsejét. Az átöltözés két pillanatát alatt
történt.

A hadikémekről általában és különösen az angol kémrendszer titkairól

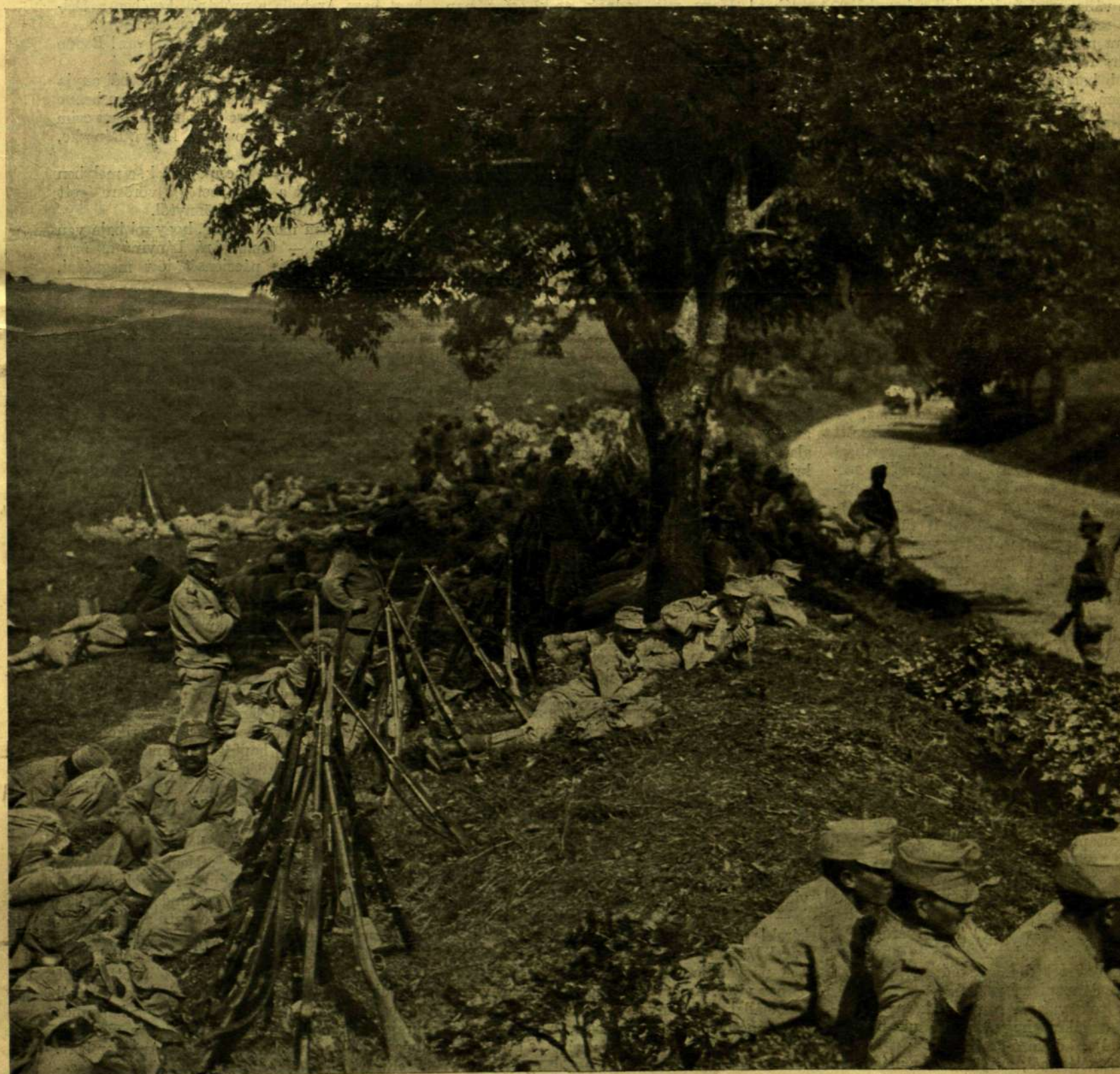
rendkívül érdekes, leleplezéseket tartalmaz
a „MAGYAR KÖNYVTÁR” legújabb füzetében:

EGY ANGOL ALTÁBORNAGY KÉMKEDESE

SIR ROBERT BADEN-POWELL ÖNVALLOMÁSAI

ÁRA 60 FILLÉR.

Megrendelhetők: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Budapest, VI., Andrásy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

PIHENŐ PODHÁJCEZÉ ELŐTT.

NOÉMI FIA.

REGÉNY. IRTA LACZKÓ GÉZA.

(Folytatás.)

— Ne gyönyödjék, Dini! — intett szórakoztattan Arabella, a ki már azon gondolkodott, milyen állásponton helyezkedjék a gyűlésen.

— Nem gyönyölöm, csak azt mondom, hogy ilyen helyekre nem fogok lerándulhatni minden héten.

— Nézze, Dini, ilyen helyeken én még, hálsten, nem voltam, aztán maga Pestre sem jött fel minden héten...

— Hát, ha nem lehet! Azt hiszi, hogy most nem köll hazamennem? most van ép a cséplés...

— Menjen! — mondta szárazon Arabella.

Szillánghy elképedt, mondani akart valamit, de a bajszagánál tovább nem jutott, végre is elfordult, kinézett az ablakon, visszaperdült majd hirtelen elhatározással...

Most megy el örekre! — gondolta Arabella. De Szillánghy a gyereket kapta föl s a levegőbe emelgetve énekelte neki:

— Huttyi-mú, huttyi-szú, huttyi-huttyi-huttyi-tú! Hú, hú!

Lányiné vállat vont és kifordult a konyhába. — Na, megyek! — mondta Arabella s Szillánghyra nézett, hogy szóljon valamit.

Szillánghy ráemelte szemét s a világ legtermészetesebb hangján jelentette ki:

— Hanem, Aranyos, az ebédrel nem várjuk meg!

III.

A vidéki színész, a ki állandóan a pesti nagy színházak Mekkájára fel fordulva végzi imádságát, szívesen jön a budai szinkörbe vagy a Várba játszani, egyrészt, mert így fővárosi művészek mondja és hiszi magát, másrészt, mert azt reméli, hogy itt hamarabb tűnik szemébe a szórakoztató pesti direktoroknak, de a mikor a szezonnak vége vagy igazgatója megbukik, fájdalommal búcsúzik reményeitől, Pesttől s örül, ha egy kis vidéki szerződést tud kiscsikarni az ügynöktől.

Igy került Arabella Révfi Andor társulatához Temesvárra. Nagyvárosi ripacsokhoz, — a hogy ő mondta. Az ügyvéd lököpöcek között is ügyvéd, a bíró méltóságából, a katonatiszt rangjából a legkisebb város, a legtávolibb garnizon sem von le semmit, de a színésznél nemcsak állomáshelyétől, de a társulat összetételétől, az igazgató egyéniségétől is függ, hogy színművész-e vagy ripacs. Mit keres itt magyar színészet ebben a három különálló feltételben épült nagy német és katona városban, sőt várbán, a hol folyton dobolnak, trombitálnak, mars döngő a kövezeten és negédes «csau» kiáltással üdvözlük egymást a kardesőrtető gvallérok! Vagy, ha valami sohasem látott másolatát hoznak az egyetlen bécsi éneklő szavalásnak, vagy, ha az elképzelhető legjobb magyar együttest léptetnék föl a díszes színházban, a melyet komolylyá tesz már a harezias környezet s az uralkodó fonséges neve, a melyet visel, vagy, ha a legszebb és legkönnyebb erkölcsű énekesnők esődülének ide a tisztai kaszinó külső tagjai, akkor lehetne valamit remélni, de így, ezzel a nappalra borotválkozó, sétára arcot pirosító szedett-vedett népséggel, köpködve szavaló Shakespeare-színésszel, selypes énekesnővel, komoly komikával, hanyag és értelmetlen direktorral mire fognak menni, ha vannak is egy páran szépek, szereputók, becsületes, szegény művészek? Temesváron csak a legjobb társulat tud megélni, de annak is előbb ki kell veredni a mindennapi közönséget, a mindennapi kenyeret.

A cigányok valami rongyot kötnek faluhatáron a fákra, hogy az utánuk bebötölő karaván tudja, adakozó-e ott a nép; a színész egymás emlékeiből, az előbbi társulat után maradó emlékeiből, a sétálók tekintetéből, kocsis, hordár, bútorozott szobát kiadó néni modorából ép oly hamar kitalálja, mi sors vár rá az új helyen.

— Unszimpatikus város! — rázogatta fejét Lányiné, a ki amúgy is nagyon haragudott Révfire, hogy az ő lányát csak második naivának szerződtette a mellé a szobalányképű Csabai Nina mellé. — Ez direktor? Rófós-segéd! Azt hiszi, itt is úgy van, hogy nekivág a selyemnek az ollóval: ripsz! s az aztán szakad magától tovább! Sosem fogom neki megbocsátani, hogy az első három előadásán a Ninával játszott Noémit. Megnyitónak Aranyembert veszi s nem te játszod Noémit! Ezért kellett Temesvárra jönnünk, hogy ezt megérjük! Hisz te az életben is egy Noémi vagy, annyira neked való a szerep. Nem!! Hanem a negyedik előadástól felváltva fogod a Ninával játszani. Hogy ki van ez csinálva, hogy az igazi művésznőt háttérbe szorítsák! A Nina? Avval a piros nagy paradi-csom képpel akarja Noémit játszani... Egy óriáskigyótul sem fél az a debella s majd az fog megijedni egy leveli békától a Senki szigetén? Te, már megint trombitálnak ebben a kaszárnyában! Hogy mit tudnak ezek egész nap trombitálni? Még fölébred a Dini!... Te, a pinczében trombitálnak.

Pedig ekkor már valami húszszor is előadták a darabot, de az özevgy nem könnyen felejtett.

Kint lomha közönséggel hullongott a hó s Arabella az ablaknál a Délmagyarországi Közönséget olvasgatta, a mely illatos áradásokkal permetezte agyba-főbe Csabai Nina legújabb alakítását. Anyja keresetlen szónoklatára egy hanggal sem válaszolt, csak a kis kocsi-ra tekintett s lelkében egy élet szemrehányása mozgott meg egy másik ellen. A gyerek! Ő az oka!

Lenézik, megítélik, agyonhallgatják miatta! A Nina azt tanácsolta, adja ki vidékre... Angyal-csinálókhoz az ő gyereket? Inkább a sügölukba beül vagy a kasszába, semmint hogy megválna fától... Ő, látott ő egy illet Budakeszin, a Dönki Katiczáét, pedig annak egy gróf az apja! Ott ült az udvar moeszkában félmez-telenül a földön, a komondor nyalta a kérépől a fekete, ragadós piszkot s a nyálta asszony röhögött az idillen... De azért, mert valaki jó anyja s nem akar megválni attól, a kit szíve alatt hordott, ne kaphasson egy háromsoros jó kritikát...?

— A Dini sír! — riadt föl egyszerre gondolatából.

— Jó, jó, már megyek! — kelt föl az özevgy s a kocsihoz lépett. — Te, ennek a gyerekek láza van! — fordult vissza komoly ijedtséggel.

Arabella odaugrott s kezét a kis nyugtalanul forgoló homlokra helyezte vigyázva:

— Nagyon forró!

Szive mélyében megrendült, mintha csak az Isten büntetése lenne az előbbiekért.

Lányiné már öltözködött, hogy orvosért szalad.

Arabella a kis kocsi mellé ült s a mint a rózsás arezocskát nézegette, hirtelen észbe jött, hogy már tegnap szokatlanul élénk volt az egyébként sárgás bőru gyerek arezszine. Pedig milyen szép, hogy ragyog a szem! s pirosuló élet ül a teltebb duzzadt vonásokon... De aztán megjött: micsoda pusztító betegség lehet az, a mely így játszik gyönyölődn az élet teljével!

Az özevgy hamar visszajött egy kedves, rövidlátó, gömbölyű hátú, köpezős öreg bácsival: — Kiszthand, kis nacsádkám! Egy kanál kérék! esz nem oll veszedelmes! — mindjárt evvel köszöntött be.

A nagyanyja fölvetta a gyereket s az ablakhoz vitte. Az orvos lenyomta a kicsi nyelvét a kanállal, behunyorgott a torkába, motyogott, mosolygott, visszalépett, a kanalat két uja közt jó távol tartva magától, s alázatosan szólt:

— Kis visz és szapan kérék!

Lányiné maga hozta a tálat s állította egy székre.

— Az orvos beledobta a kanalat, bal kezével

mellénysebéből egy pilulát vett ki, a melytől a víz enyhén rózsaszínű lett. Sokáig pancesolt, szappanozott, míg végre törülközőt kért.

— Asz nem naty dok! Kis toroklop! Hamar elmulik!

Allva írta meg a receptet, a bejárónét rögtön el is szalajtotta vele s míg az odajárt, zavart mosolyal nézegette a két asszony megnyugodott arcát. Beszélt a térről, a színházról, valami tábornok úrról igen sokat, a kis vitézek betegségeiről, csak a cseléd visszatértevel komolyodott el egy percze. De aztán újra beszélt, nevetélt, nagypapásan totyogott kis helyen ide-oda, míg az öblögető víz elkészült s az első gargalizáló próba megesezt.

— Nattyon jó! Kitévő garkalizál! — kiáltott föl örömmel, mikor a kis Dénes dühösen meggörgette torkában a maró folyadékot. — Van oll, ki lenyel és nem csinálja: krrr! Asz nem jó, de esz jó!

Másnap rettenetes izgalommal, sápadtan rohant haza Arabella a próbáról, kezeiben a Délmagyarországi Közönséget aznap számaival:

— Mama, Dinikének difteritise van! Benne van a lapban!

— Miket beszélsz? — kapta ki kezéből anyja a lapot. Majd ő olvassa el! De csakugyan benne volt «Újabb difteritisz-esekek városunkban cím alatt sok piczike neve közt: Lányi Déneske, lakik...»

Mind a ketten a kis kocsi-ra néztek, a melyben nyugodtan aludt a csöpp beteg s vörösré égett szemük az előtörni félt könnytől.

— Mért nem mondtad meg, hogy mi baja van a gyerekeknek? — támadt rá Lányiné az öreg orvosra, mikor kis páciensét jött megnézni, hogy mit csinál.

— Na, na, jó aszon! Én nem szeret ijesztini, azért!

— De az istenért, doktor úr, egy ilyen komoly betegségnél... — szólt közbe könyörögve Arabella.

— Ha kicsi nem tud garkalizálni, asz komol, asz halál! de esz okos, esz garkalizál, nem lenyel, ma sokal jop, mind tegnap; esz, egy hét és tincezi-tancezi fogja csinálni mamuskával, groszmutterral! Doktor Karl Schmied aszt garantál! Kiszthand és nem sírni!

A kis Dénes csakugyan hamar fölépült s Szillánghynak a betegség idején mindennapos levelei meggyérültek. Arabella is kifejtőzött az anyai aggodalom minden egyebet elföldő fátylából s a messziről jövő ember élelítésével ismerte föl egyszerre a társulat minden belső és külső nyomorát. A katonatisztek inkább operetteket néztek, drámára is főképp szombaton és vasárnap lett volna közönség. A társulat hős és bús szerelmesei kávéházban üldögéltek nappal-éjjel s mivel a városi dákák nem szorultak rájuk, gyári lányokra lestek a Hosszu Alléban, utcasarkokon. Az operett-trikók piszkos szürke hamvat kaptak, a drámákban általános szerep nem tudás és szórakozottság mondatott mindenkivel bolondot. Révfi, a kinek Petőfi-gallérija mind gyakrabban volt másnapos, különösen híres volt az ilyesekekről. Mint Laertes, mikor megtudja Polonius halálát, a helyett, hogy felháborodva kiáltaná: «Mehalt, de hogy?», kedélyes kétkedéssel legyintett: «Mehalt? De-hogy!» Már karácsony után mindenféle hír keringett a tagok között az igazgató adósságairól, a társulat sorsáról, míg végre márciusban Révfi szép csendesen, de végkép megbukott s mivel az ő háta mögött nem állt ott, mint Feledinek, Tisza Kálmán, hogy a titkos alaplól felségtse, fejenkint huszonkét forint harminez krajezárt kiutalt tagjainak s be nem mondott búcsuul előadta még egyszer az Aranyembert.

«En csak egyet ütök s a Brázovics-ház összeomlik», az Aranyembernek ez a büszke mondása az utolsó izgalomban így fordult ki száján:

— En csak egyet ütök és ez a ház dirib-darabban fog az ön feje tetejére hullani!

Pedig a saját feje tetejére hullott minden dirib-darabban.

Még az éjjel elutaztak.

IV.

Éppen pirkadt, mikor Arabella, csak úgy alsószoknyában, ingben, borzas hajának a bátor-talan napfényt aranyná szűrő aureolájával álmos derüt pislogó szeme, pirosra aludt hamvas arca körül, kikukkant a kúszóbról a földszintes ház udvarára:

— Jó reggelt, Horváthné!

— Aggyon Isten, lelkem kis színész angyalkája — nevetett rá vissza a nagy darab menyecske, széles mozdulattal hányva etető szakajtójából a körülötte szárny-emelgetéssel taszigálódó, reppengő, kotyogó, hápogó sok baromfi-ra a kukoriczát.

— Szép az idő!

— Marad is, lelkem, mer, ni, miyen tiszta, finyes az ég körül!... Pi-pi-pi! Ide, no! Pi-pi-pi!

A szérűből ijedt, düllögő lololással futottak elő a késedelmezők s csárogva röptül le az öreg diófa tetejéről az a nagy stájer «dög» is, a mely Lányinét minden hajnalban fölverte ékteleen kukoricolásával. De ma elkésett: az özevgy még sötéttel fölkel s most már a földre fektetett hosszú láda tetején főzte snellsziderjén az utolsó reggeli kávé, a melyet ebben a por-fészekben fognak leölttyinteni.

— Hát elmennek, lelkem, Szentesről, igazánbúl!

— El bizony!

— Arabella, a kávé! — tűnt fel az özevgy sárga, szigorú arca a kis ablak muskáljái között.

— Jaj, még meg se vagyok mosdva! — kiáltott Arabella s befordult a kúszóbról.

Félnégy tájt két zörgős parasztszeker állt meg a ház előtt. Az elsőben, a kasosban, Mátrai ült, a társulat művezetője s a felesége; a másik a poggyásért jött.

Míg a két kocsi leszedelőzködött láda ki-

hordani, Mátrai fölállt a szekéren s úgy harogott be az udvarra:

— Aranyos, készen vagy?

— Készen! Készen! — hangzott vissza a házból tude dalóással.

— Készen a fenét, hát a kalapom? kis táska? napernyő? meg ez a gyerek! — kapkodta idegesen ide-oda a fejét Lányiné. — Ezt, bácsi, ezt először! El ne ejtsék, az Istenért! — s mivel nem bízott meg bennük, fontoskodva szaladt a gyors csámpás lépésekkel, egyensúlyt billegető szabad karral, görnyedten czipkedő parasztkot után ki a kocsiig. — Szervuszok! — köszönt rá sietősen Mátraiéira s újra visszaszaladt.

Arabella elkezdte a menyecskeitől, a ki meg is ölelte, meg is csókolta két felől jó czuppanósan, végteigtekintett búcsúzóul a módos, tágas, tiszta udvaron:

— Isten vele, Horváthné! — és frissen, ruganyosan sietett ki a kapu felé.

— Isten álgya! — bólogott utána a parasztszék asszony.

A mint a nevetős jó reggeltel jövött Mátraiék fölűzták maguk mellé a kocsi-ba, formás lába kétszer is kivillant a szoknya alól. Az egyik szekeres újabb fordulóra befelé mentében odasandított, megállt, megpödrítette bajszát s vigyorogva nyemta föl egyik füléről a másikra a zsiros kalapot.

Az özevgy csak jött, ment, kísérette egyik ládát a másik után, hol a napernyőt lökve Arabella ölébe, hol a kis táskát dugva közéjük, végül Dinikét nyomva Mátrai térére. Ő volt ugyan az első a kocsi-knál, de mikor már indultak volna, ő még mindig számolt, fizetgetett a szabadkozva integető menyecskeknél:

— De, édes Horváthné, én nem viszem el ingyen a maga tojását! A piacon az egy forint, itt van egy forint! — Leszúrta azt a forintot is s most már igazán ment ő is fölülni, de a szekér előtt megterpant: — Hopp, a snellszider! — Visszarohant.

Pár percz múlva újra megjelent a hevenyén papirba takart drága eszközzel, Horváthnénak

magyar baka posztol a kalimegdánon.

— Bógácsát! — szólalt meg egyszer komolyan a kis Dénes.

Lányiné elővette a kizitáskából híres töpörtüs pogácsáit, körülkinált s a gyerekek is nyomott egyet a kezébe. Dini nagy fekete szemét fölvetette Mátraira, a kirek ölében ült, s mikor látta, hogy az is eszik, megnyugodva fogott a magáéba.

(Folytatása következik.)

MAGYAR BAKA POSZTOL A KALIMEGDÁNON.

OTTHON MARADT SZERB UTCZAI ÁRUSOK.

MÁGYAR BAKÁK KOMITÁCSIT KISÉRNEK.

KILÁTÁS A KALIMEGDÁN BÓL.

BELGRÁDI KÉPEK. — Bálint János felvételei.

1. Tizenegy különböző fajból való orosz katona. — 2. Imánok a fogolytáborban. — 3. Tatárok és dagesztániak. — 4. Cserkeszek.

A FOGOLYTÁBOR KÉPE.

AZ ÉGERI FOGOLY-TÁBOR.

HÁBORÚS HULLÁMOK.

— A nő kenyere. —

Az üzleti irodák asztalainál szinte csupa nő ül. A villamoson női kalauz osztja a jegyet. Egy pár nagy kávéházban is a kiszolgáló pinczér frakcja immár váltakozik a pinczernő fehér kötényével. Sőt a német hadügyi kormányzat a katonai hivatalok ajtaját is megnyitotta a nő munkájának. A Kanzei-Dienst egy részét a megcsökkent alkalmasságu katonákkal megosztja a nő, a ki erre a hedi szolgálatra alkalmassnak bizonyul. A háború egyik legkiadósabb szociális hatása: a női munkaerőnek nagyarányú és sokágu térhódítása.

A háború és vele a háborús állapot mindig ideiglenes. Normális és végleges, ha sokszor fájdalmasan hosszú megszakításokkal is, csak a béke állapota. De egy helyzet ideiglenes természete nem diktálja azt, hogy minden hatása vagy következése is ideiglenes legyen. Az az idáig használatba nem vett, vagy más téren használt új energia-tömeg, a melyet a háború hullámai a kifejtés és érvényesülés eleddig neki új területeire hozott, a háború után se válik ezeken a területeken fölöslegessé. Egyrészt azért, mert a megjelenése nem tisztán a háború következménye. A szociális fejlődés ennek az új munkakésztségnek már igen jelentékeny tömegét tartotta várakozásban még mielőtt a háború elkövetkezett volna. Új iskolák és kurzusok sok női munka-energiát halmaztak föl, a mely elől az érvényesülés útját bizonyos hagyományos idegenkedésen kívül és ennél még nagyobb mértékben az zárta el, hogy az eljövendő nagy vihar békítő nyomása már évek hosszú sora óta rettentően ránk nehezdedt. A gazdasági élet ezrei pangottak és sorvadtak. A vér-tenger e mostani borzalmas dagályát egy igen-igen hosszú gazdasági apály előzte meg.

A háború a szükség forradalmi erejével szüntette meg a női munka új területeken való megjelenésének tradíciós akadályait és a normális állapotoknak majdani elkövetkezése semmi esetre se lesz a régi állapot tökéletes visszaállítása. Ennek az okai között ott szerepel az a tragikus motívum is, hogy az elvont régi

energiák egész teljességében való visszatérése lehetetlenség. E drága értékek egy része ott marad a csataterék hantjai alatt, más része csak maradványait hozta vissza egykori teljesítő képességének. Viszont: minden háború után a fokozott munkának, a viharos tempóban megnövekedett föladataknak egy nagy lendületes korszaka következik. El kell takarítani a romokat. Pótolni kell az elpusztított értékeket. És, ha a háború diadalmas volt, az emberi energiák ihletésével gyümölcsözővé kell tenni a hódított tárgyi kincseket. — Mindez: munka, munka és munka. Minden emberi érték, a mely a háborúban szükségesnek bizonyult, a diadal kivívása után még fokozott mértékben szükséges.

Nines tehát megokolatlanabb föltevés és fölöslegesebb aggodalom annál, hogy a háború révén foglalkozáshoz jutott nő akár a kenyérrel vette volna el valakinek, akár olyan kenyér után nyult volna a háborúban, a melyet a békének majd ki kell tnie a kezéből. A béke nagyobb munkaadó, mint a háború és a háború után való béke hasonlíthatatlanul termékenyebb, mint a mely — már az elkövetkezendő óriási válság sorvasztó lázával az ereiben és az idegeiben — a háború kitörését megelőzi. Ezt a beteg, lázas és teljes télenesre bággyadt állapotot évek során át szenvedtük és már a háború nélkül is éreznünk kellett, hogy mulasztások és nem teljesített gazdasági föladatak halmozódnak, a melyeket egy majdan eljövendő tevékeny alakulásnak okvetlenül pótolnia és megoldania kell. A restan- cziáknak ezt a tömegét a háború a rengeteg elpusztult érték helyrehozásának, a diadal pedig új vállalkozási alkalmak kihasználásának kötelességeivel szaporítja. Soha egy háború még olyan dúlásokat nem művelt és akkora változásokat elő nem készített, mint ez a mostani méreteiben példátlan mérkőzés: egészen nyilvánvaló tehát, hogy rekordot kell teremtenie annak a dolgos lendületnek is, a mely, mint minden hasonló alkalommal, e mostani háború után is föltétlenül elkövetkezik.

Ez a lendület haza fogja követelni azokat a dolgozó energiákat is, a melyeket régebben az értékesül alkalom hiánya emigrálásra kény-

szertett. E munkakésztség visszaözlésének a motívumai között ezuttal, egész véletlenül: érzelmi okok is fognak szerepelni. Kivándorolt honfitársaink számlálhatatlan ezrei már most várják Amerika partjain a hajókat, a melyeknek majd módjukban lesz őket elhagyott, régi és — igazi hazájukba visszazállítani. De ez a motívum csak a véletlenség. Nemcsak nekik lesz kívánságuk, de az elhagyott ősi földnek is szüksége lesz az, hogy hazatérjenek, mert már megadhatja nekik azt, a minek a hiánya a nagy vizen túlra kergette őket: a munkát és a kenyeret. Egész bizonyosra vehető, hogy nagy viaskodásunk diadalmas befejezése után Amerika igen hosszú időre megszűnik a mi vérünk gyűjtőmedencéje lenni. Itthon kell minden darab esontunk, minden esőpp vérünk és minden szál idegünk.

Az egyetlen változtató hatás, a mi a munka-energiák körül a háború után várható: egy revízió ez energiák legalkalmasabb beosztása érdekében. Szükség lesz mindenikre, de a végleges állapot kialakuló rendje fogja diktálni: melyik hol van az igazi helyén? Mely föladatak azok, a melyeknek a teljesítésére a különböző munkaenergiák a maguk érendő természetere szerint a legalkalmasabbak? Ez a revízió a nő munkakörében eredményezhet eltolásokat, a nélkül azonban, hogy ezt a területet kisebbé tenné. A tapasztalat már eddig is igen hasznos adatokkal szolgált annak a megállapítására, — természetesen csak általánosságban — hogy melyek a nő munkaenergiájának speciális értékei és tipikus fogyatkozásai. E megismerések lesznek döntők a női munkaerő nagy tömegének elhelyezkedésében, a mit a mostani rendkívüli viszonyok közepett természetesen rendkívüli motívumok dirigálnak. Lehet, hogy a keresők most járt utjai közül némelyek elnéptelenednek, de bizonyos, hogy mások még megnyílnak a nő előtt, a ki dolgos energiáit hasznosítani kívánja és a maga jogos részét követeli a munkából és a boldogulásból. Meg is fogja kapni, ez épp oly kétségtelen, a milyen elemi a joga értékei hasznosításához. A tisztessé boldogulás olyan jog, a mely nincsen nemhez kötve.

Szőlősi Zsigmond.

PIHENŐ HONVÉDEK. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk fölvétele.

OROSZ FORRADALOM?

Hetek óta arról hoznak tudósításokat a hírlapok, hogy Oroszországban forradalom készül. Különböző nemzetiségű újságok, különböző érdekek hatása alatt álló körök, különböző tudósításokra hivatkozva egyforma határozottsággal állítják, hogy a hir, megfelel a valóságnak. És egyáltalában nem olyan e hir, minő a háború folyamán ezirvel terem, a midőn a legtöbb ember annak a bekövetkezését várja és erősen hiszi, a mi neki a legkívánatosabb. Oroszországban — úgy mondják — általános az elégedetlenség és az elkeseredés. Hibáztatják a kormányt, hogy igazi nemzeti érdek nélkül megindította ezt a háborút, a mely tönkretette a nemzeti vagyont, s milliókra menő emberéletet pusztított el. Ocsárolják a hadvezetőséget, mely az óriási túlsúlyban levő hadsereget nemcsak győzelemre nem tudta vezetni, hanem valósággal katasztrófa elébe vitte. Kárhoztatják a kormányt, mely a helyett, hogy szervezte volna a nemzeti erejét, ezekben a siralmas napokban is a szabadság eltiprásában, s a véleménynyilvánítás elnyomásában találta legfőbb feladatát, s még az eddiginél is túrhetlenebbé tette a zsarnokság legrosszabb fajta kinövészeit. Az elkeseredés — a mint az orosz forrásokból származó tudósítások mondják — még általánosabbá lett, mióta felozlatták az országgyűlés tanácskozásait, s eltűnt a zemsztvók (a gazdasági gyűlések) gyűléseit is. lehetetlenne lett még a panaszkodás is, a mely a rabszolgának is könnyebbé teszi az életét. A felforgató elemek uralmától csak néhány lépés választja el immár az országot, a mely elemek munkáját elősegíti az általános nyomor, s azoknak a több milliónyi menekülőknél végelethatalan csapata, kiket a hadsereg könyörtelensége üzött ki otthonukból a nyugoti tartományokban, s a kik mint egy élő szemrehányás hömpölyögnek a maguk nagy nyomorúságával az ország belseje felé.

Igy szólnak az Oroszországból jövő tudósítások, a melyek küszöbön állónak hirdetik a forradalmat.

De hát lehetséges-e ez? Lehetséges-e, hogy Oroszországban egy győzedelmes, a mostani kormány-rendszert teljesen felforgató olys forradalom keletkezhessek, mint a minő a francia királyságnak, majd meg később a második császárságnak véget vetett? Lehetséges-e egyáltalában, hogy egy mai, a militarizmus alapján álló országban sikeres lehessen bárminő forradalom?

Olyan kérdés ez, a melyre a hadseregek szervezetének alapos ismerői csaknem valamennyien nemmel felelnek. S a mostani háború eseményei még megerősítették ezt a nézetet. Ime a háborút megelőzőtt években az egész világ internacionális szocialistái fennen hirdették, hogy lehetetlenne fognak tenni min-

den világháborút. A franciaia, a belga, s az olasz elvtársak egyforma buzgósággal hangoztatták, hogy elrendelik az általános sztrájkot, mihelyt megjelenik a mozgósítási parancs, s ezzel lehetetlenne teszik a háborút. S a német szocialisták között is voltak nagyon sokan, a kik ez elhatározás híveinek vallották magokat. És a háború mégis kiütött, mégis folyik, a nélkül, hogy a szocialisták csak odáig tudtak volna jönni, hogy meg is próbálták volna valahol annak megakadályozását.

Pedig a szocialisták szervezve vannak béke-időben is, s a militarizmusnak is épen szervezetében van a legfőbb ereje. Abban, hogy mindenkinek ki van jelölve előre a maga helye, és a maga föladata. Minden katona részere meg van előre parancsolva, hogy mikor és milyen helyen kell jelentkeznie, uniformisba öltöznie, fegyvert ragadnia, glédába állania, s megvan határozva számára az is, hogy kinek a parancsára engedelmeskedjék, s az ő parancsolói viszont kinek engedelmeskedjenek.

Ez a részletekre is kiható szervezetség adja a mai hadseregeknek azt az erőt, a melylyel szemben a szervezetlen forradalom csaknem tehetetlen. Mert a forradalom csak tömegeket tud talpra állítani, a melyek legfőlebb a fő vezetőik szavára hajlanak, a katonaságot pedig századok alkotják a kapitány vezetése alatt, ezredek, dandárok, hadosztályok és hadtestek, megléven mindegyik tagozatnak a maga parancsnoka, s hozzá tartozván e szervezethez az élelmezés és lőszerellátás, valamint a rettetes hadigépek, az ágyúk.

Miksa császár (I. Ferdinánd királyunk nagyapja), a ki sok nyomorúságon ment keresztül fiatal korában, szeretett eldicselkedni az ő hatalmának nagy voltával, — miután elnyerte már a német császári trónt. Egy alkalommal azt felelte neki az udvari bolond, hogy ez a hatalom csakugyan igen nagy, de csak addig — úgy mond — míg mi többiek azt nem mondjuk valamennyien egy napon, hogy: «nem». De hát ennek a bolondnak a beszéde csak látszólag igaz. Mert abban áll épen a nehézség, hogy azok a «többiek», nem tudják ugyanazon a napon, sőt ugyanabban az órában azt mondani, hogy: nem. Rendszerint nincs is egységes akaratok, s ha van is, nem tudnak annak egységes kifejezést adni. A katonaság akarata pedig egységesen nyilvánul meg.

Ezért van, hogy aránylag igen kicsi katonai csapatok féken tudnak tartani igen nagy tömegeket, még olyanokat is, a melyeket elleneséges indulat vezérel. A császári Rómában sokáig fentartották a régi törvényt, mely megtiltotta a légiók katonáinak, hogy a városba bevonuljanak, úgy hogy csak a testőrök, s a városi csapatok képezték az egész helyőrséget. Ezeknek együttes létszáma nem haladta meg a huszonöttezeret, s mégis uralkodtak a millió lakosságot számláló városok olyankor is, mikor

legádázabb volt a zsarnokság vérengzése. És ráerőszakolták akarataikat a polgárságra olyankor is, a mikor meghalt a császár, s nem volt kijelölt örököse, a ki parancsoljon. Mikor Caligulát megölték az összeesküvők, a szenátus összeült és eltörölte a császárságot. Augustus házából akkor csak ketten voltak már életben: mostoha fiának, Drususnak a fia Claudius, és ennek a fia. A fia még gyermek, az apa egy notórius hülye, a kit a saját anyja is félben maradt alaknak nevezett, s a kinek bárgyúsága miatt Augustus sokszor szegyenkezett. S a testőrök, a kik tudták, hogy a császár jobban fizet, mint a köztársaság, elhatározták, hogy trónra ültetik ezt a Claudius. Elküldték érte a császári palotába, hol elbújt előlük, mert azt hitte, hogy életére törnek. Megtalálták s s elvitték a kaszárnyájukba. A tanács rájuk üzent, hogy álljanak el a szándékuktól, annál inkább, mert a városi cohorsok is a köztársaság pártján állanak. A testőrök megmaradtak az elhatározásuknál, császáruk üdvözölték Claudius, visszavitték a palotába, s az egész város engedelmeskedett. Pedig e városban több olyan magánszemély lakott, a kik néhány száz rabszolgát s fegyverforgatásban jártas gladiátort tartottak szolgálatukban.

A mostani millió-hadseregek mellett pedig még sokkal kevesebb kilátás lehet arra, hogy egy felforgatói eszéből támadó forradalom sikerre vezethessen.

De ha Oroszországnak mai állapotát nézzük, akkor el kell ismernünk, hogy egy ily vállalkozás nem tartoznék épen a halva született kísérletek közé.

Az orosz hadsereg meg van verve. Morális erejét, a győzelemben való hitét s a feljebbvalói iránti bizalmát elvesztette. Egy széthulló tömeg az egész, a mely ezenként adja meg magát az ellenségnek. Az otthon maradt lakosság rá van nevelve a forradalomra melyben tiz esztendő előtt bőséges tapasztalatokat csinált. A felforgató párt szervezve van, ki vannak jelölve vezetői és alvezetői. Az elkeseredés óriási. És hozzá jön ehhez a legfontosabb tényező: a menekülő óriási csapatai.

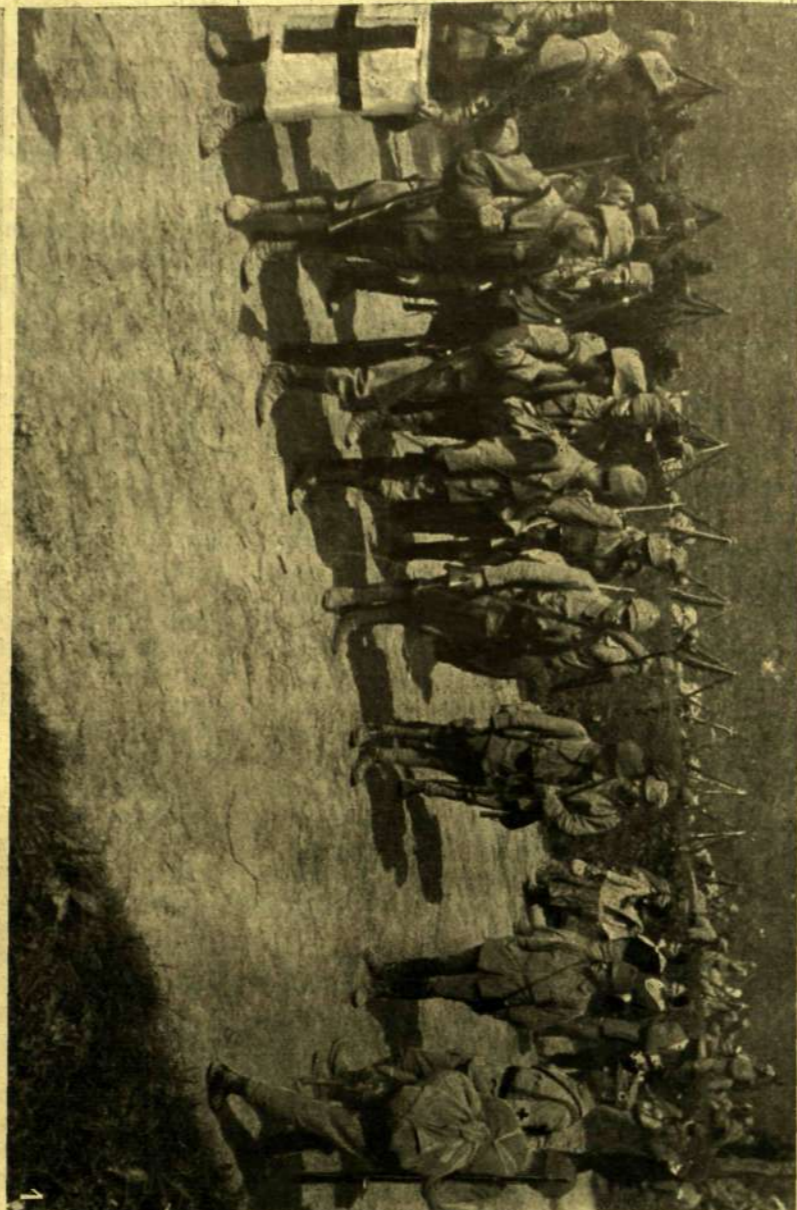
Tíz, sőt tizenkét millióra teszik azoknak a menekülőknél a számát, a kiket a hadsereg a nyugati tartományokból az ország belseje felé kergetett. Ma kenyér és ruha nélkül bolyonganak a nagyobb városokban. A miők volt, azt elvesztették a kormányának barbár intézkedése következtében; reményük a jövőben: nincs. Ily emberek között szoktak megérleledni a legkétségbeesettebb elhatározások. És ha ezek az emberek ellepve minden nagy orosz városnak utcáit, lázongani kezdenek s magokkal ragadják a proletárokat, s melléjük áll a részvét és a szánalom: hol veszik akkor leveretősökre a katonaságot, mikor ez a katonaság az ország határainak megvédésére is kevés ?!

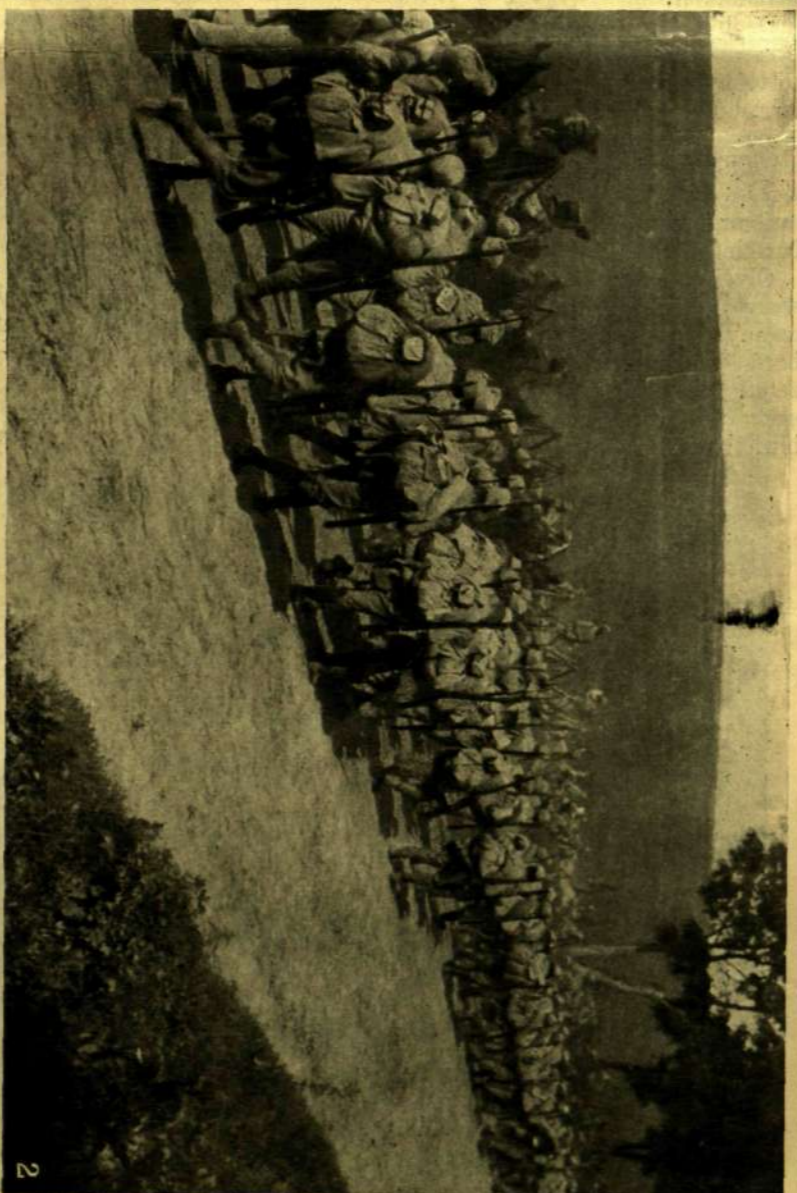
ELŐÖRS VONUL A STRYPA FELÉ. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk fölvétele.

3

4

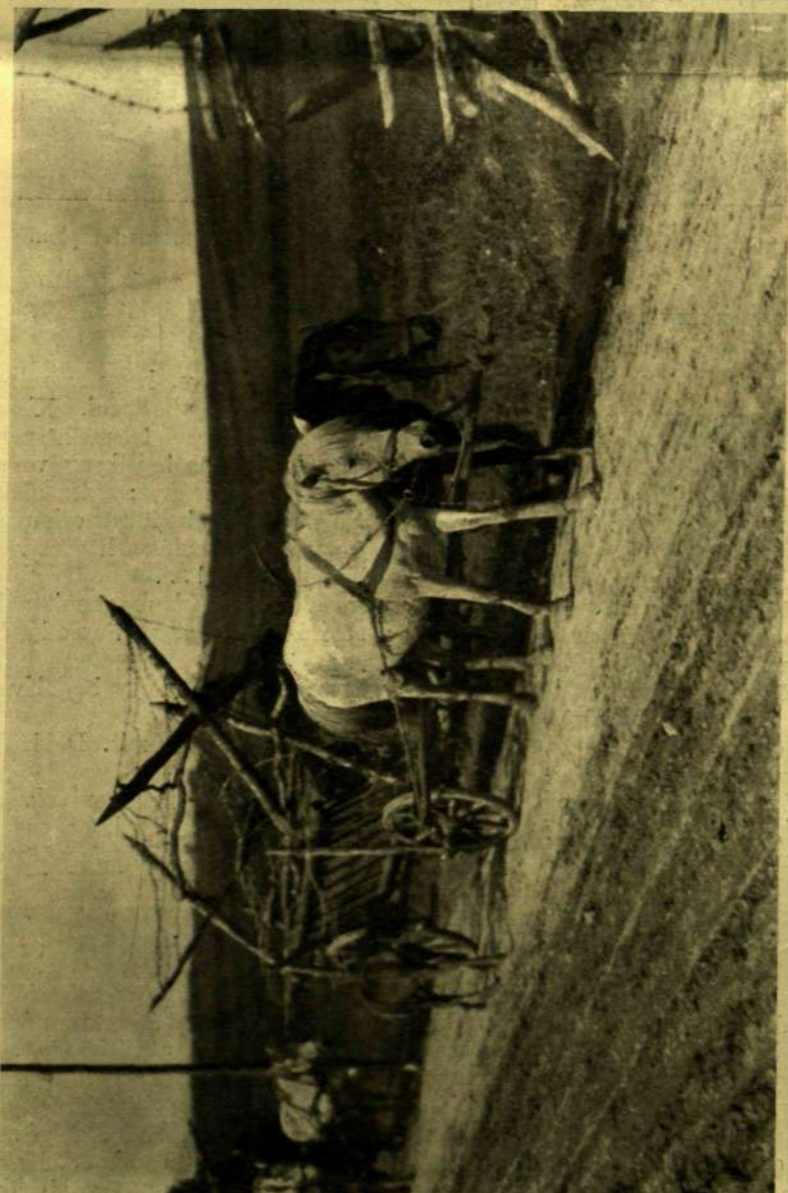
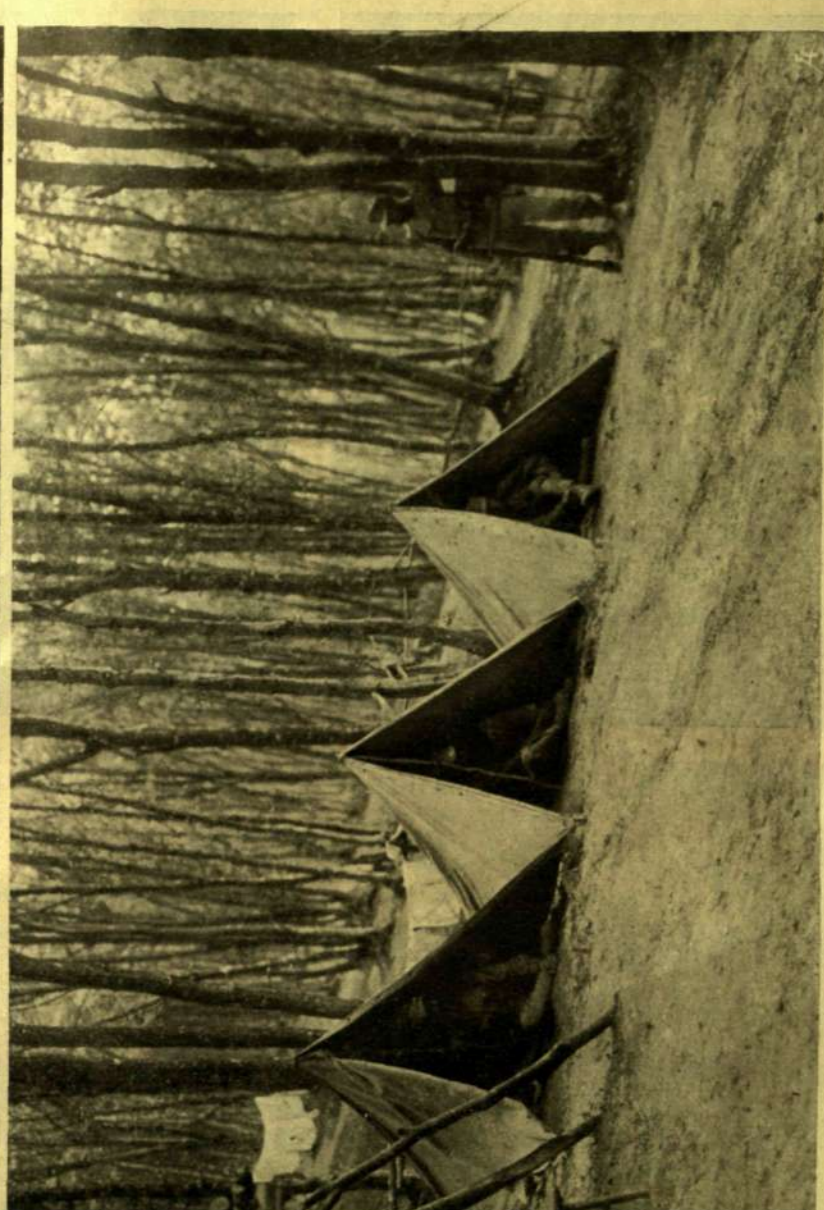

2

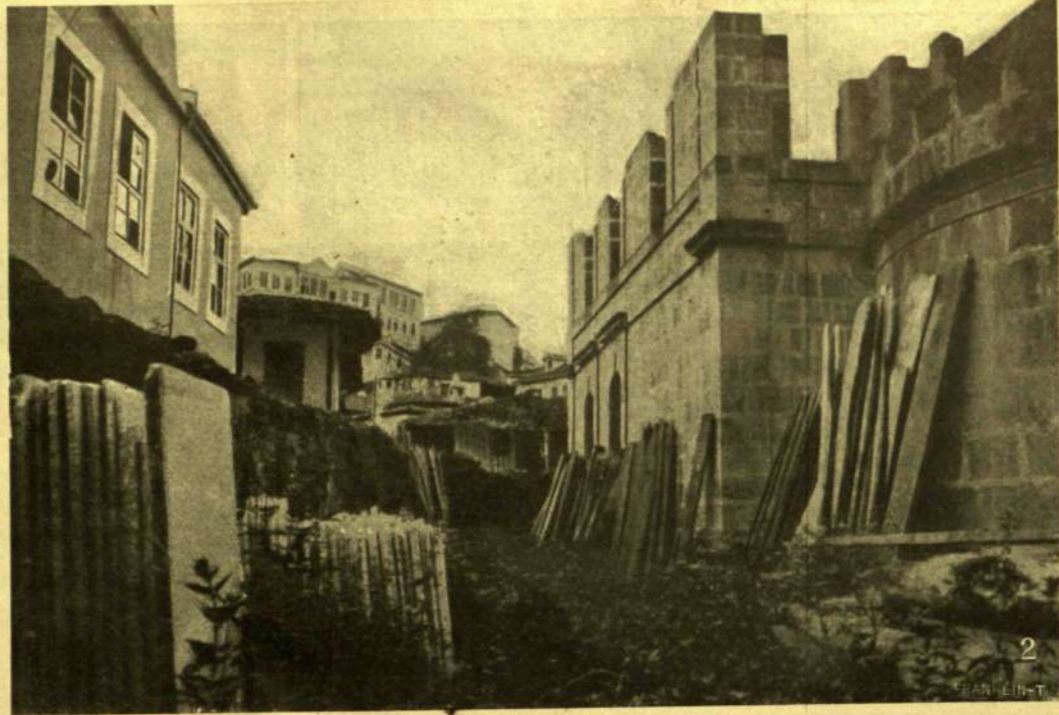
1. Sorakozó gyalogosok. — 2. Pesti honvédek előnyomulása. — 3. Oroszok által felgyújtott termés Podoliában. — 4. Lovászárók a Zlota-Lipa mellett.
 AZ ÉSZAKI HARCZTÉRÉRŐL. — Balogh Rudolf, a hadvezérre kiküldött munkatársunk felvételei.

5

1. Szállítják a kész spanyol lovasokat a csapatok után. — 2. Áttörhetően akadályaink Galicziában. — 3. Egy támpontunk Galicziában. — 4. Tábori fogda.
 AZ ÉSZAKI HARCZTÉRÉRŐL. — Balogh Rudolf, a hadvezérre kiküldött munkatársunk felvételei.

1. A város egyik utcája a bombázás után. — 2. Rombadolt ház, melynek romjai öt embert temettek maguk alá. — 3. A protestáns templom romjai. — 4. Egy gránát tötötte lyuk a mozgólépcsőszínházban.

AZ OROSZ FLOTTA ÁLTAL NEMZETKÖZI JOG ELLENESÉN BOMBÁZOTT TRAPEZUNT.

A PÁRBÁJ.

Regény az orosz katonai életből.

Irtá Kuprin Ivánovics Sándor.

(Folytatás.)

És gyorsan betakarta arcát a zsebkendőjével és egyszerre haragos, akaratos, büszke sírásra fakadt.

A férje, ki nem értett a dologból semmit, nyugtalanodott és szórakozott arc kifejezéssel mindjárt odasietett hozzá. De Surocska már erőt vett magán s levette a zsebkendőt arcáról. És nem hullott több könnye, bár a szeme haragos, szenvedélyes tűzben égett.

— Csak hagyjad, Volodja, hagyjad, édesem, — küldötte el magától a kezével. Aztán, már ismét mosolyogva, Roma-sovhoz fordult, újra kivette a fonalat a kezéből és szeszélyes, kaczer mosolylyal kérdezte tőle:

— Feleljen már, maga nehézkes Romocska: esnos vagyok-e, vagy sem? Mikor egy asszony bókot kér, több az udvariatalanságnál, nem felelni neki!

— Ejnye, Surocska, nem szégyenled magad? — szólt közbe Nikolajov meggondoltan.

Romasov erőltetett és zavarodottan mosolygott, de aztán hirtelen, alig észrevehetően reszkető hangon, komolyan és szomorúan felelt:

— Nagyon esnos!...

Surocska erősen összehunyorította a szemét és pajkosan megrázta a fejét, úgy, hogy a haja felbomlott és a szemébe hullott.

— Romocska, de nevétséges is maga! —

dalolta vékony gyermekhangon. Az alhadnagy pedig elpirult és szokott módja szerint azt gondolta magában:

«Szörnyű fájdalmak szaggatták szívét».

Valamennyien hallgattak. Surocska gyorsan forgatta a tőt. Jefimics Vladimir, ki német mondatokat fordított Toussaint és Langenscheidt önkéntes leveleiből, halkán mormogott magában. Hallani lehetett, hogyan pattog és serceg a lámpa lángja a sipkaformájú sárga selyem ellenző alatt. Romasov ismét kezébe vette a fonalat és oly gyöngén, hogy maga is alig vette észre, kihuzta a fiatal nő ujjai közül. Egészen sajátzerű, finom élvezetet lelt, érezve, hogy Surocska kezei hogyan fejtenek ki öntudatlan ellenszegülést az ő óvatos erőfeszítésével szemben. Úgy rémlett neki, mintha titkoszerűen összekötő és gerjesztő áram futna végig azon a fonalon.

Ugyanakkor oldalról észrevétlenül a lehajtott fejére nézett és alig mozgatva ajkát, halk, suttogó hangon, mintha meghittén és gyengéden beszélgetne Surocskával, így szólt magában:

— Mily vakmerően kérdezte: Esnos vagyok? Oh, szép vagy! Édesem! Itt ülök s téged nézlek — mily boldogság! Figyelj reám: Elmondom neked, mily esnos vagy. Figyelj. Halovány barnás az arcod, csupa szenvedély. És piros, égő az ajkad — hogyan eskölkhat az! És szemed, mely sárgás árnyékokot vet... Ha szembenézel, a szemed fehérje szinte kék, s a szemed bogarában is borus, sötét kékség csillámlik. Nem vagy barna, de azért van valami cigányosság rajtad. Viszont a hajad oly tiszta és finom s hátul oly pontosan, oly keresetlenül és

ügyesen van esomóba tűzve, hogy szeretném gyengén megérinteni az ujjammal. Kicsiny vagy, könnyű vagy, félkézzel felemelhetnélek, mint egy gyermeket. De te hajlékony vagy s a melled erős, mint egy leányé; egész alakod viharosan mozgékony. A balfüled czipmáján egy kis anyajegy van, mintha függő hagyta volna ott — igazatosan szép az!...

— Nem olvasott az újságban semmit a katonatiszti párbajról? — kérdezte Surocska hirtelen.

Romasov megrázkódott és nagy bajjal vette le róla a szemét.

— Nem, nem olvastam semmit. De, hallottam róla. Minek az?

— Hát persze, hogy megint nem olvasott semmit. Igazán, Alekszejcs Jurij, egészen elzüllik. Nézetem szerint megint botrány történt. Megérthetem: a párbaj a katonatisztek közt elkerülhetetlen és nagyon egyszerű valami — Surocska meggyőződéssel szította mellehez a himzését. — De mért ez a tapintatlanság? Képzeld csak! Egy hadnagy megsértett egy másik hadnagyot. A sértés súlyos természetű. A becsületbíró párbajra utasítja őket. Ekkor aztán következik a képtelenség és a hülyeség. A feltételek valósággal egyértelműek a kivégzéssel: Távolság tizenöt lépés, golyóváltás az egyik fél súlyos megesbesüléséig... Ha még mindkettőjüket bírja a lábuk, tovább lönek. Hiszen ez tisztán embermészárlás, ez... Nem is tudom, mi! De várjon csak, most jön a java! A téren, a hol a párbaj megyesik, összecsoódul az ezred minden tisztje, majd hogy az asszonyaik is nem s a bokorban valahol egy fotografus

ül. Gyalázat az, Romocska! És az a szerencsétlen alhadnagy vagy zászlós — Volodja szerint olyan formájú, mint maga — a ki ráadásul még a sértett, fél volt, nem pedig a sértő — a harmadik golyóváltásnál borzasztó sebet kap a mellébe s még aznap este meghal iszonyú kínok közt. Aztán kitudódik, hogy öreg édesanyja van, meg egy testvére, egy koros kisasszony, a kik nála laktak, mint a mi Michinünknel... Hát mondja meg: Miért és mivégből volt szükséges, oly véres komédiát fűzni abból a párbajból? És vegye figyelembe, mi történik mindjárt eleinte, mielőtt megengedték nálunk a párbajt. És higgye el nekem, higgye el! — kiáltotta Surocska égő szemmel: — mindjárt rázendítenek a katonatiszti párbaj érzékenylelkű ellenzői — oh, ismerem én ezeket a hitvány, liberális nyúliszívűeket — tüstént rázendítenek az óbégatásra: «Oh, az a barbárság! Oh, az a középkorból ránkmaradt erkölcs! Oh, az a testvérgyilkosság!...»

— De maga ugyancsak vérszomjas, Petrovna Alekszandra! — szólalt közbe Romasov.

— Nem vagyok az — dehogyan vagyok! — felelte Nikolajevné élesen. — Részvevő lélek vagyok. A férget, mely a nyakamat csiklandozza, leveszem magamról és vigyázok, hogy fájdalmat ne okozzak neki. De — próbálja csak megérteni, Romasov — egyszerű logikáról van szó. Mire valók a tiszték? A háborúra. Mi kell a háborúhoz elsősorban? Bátorság, vakmerőség és rettenthetetlenség, mely nem fél a haláltól. És hol mutatkoznak meg béke idején leginkább ezek a tulajdonságok? A párbajnál. Így van. Azt hiszem, ez eléggé világos. A francia tiszteknek nines feltétlenül szükségük a párbajra — mert a becsületről való finomult felfogás a vérükben van — a németeknek egyszerűen nem kell, mert a német már születésétől fogva rendez és fegyvelmez van szoktatva, de nekünk, nekünk kell! Akkor többé majd nem találkozunk tisztikaszinokban hamiskártyásokkal, mint Aresakovszki, vagy sohasem jözen iszákosokkal, mint az ön Nazanszkija; akkor majd megszűnik magától a te-s-tu-paj-tásosság és komázás, a kedélyes csúfolkodás a kaszinóban, a legénység előtt, az általános trágárság, a borus és pálkás üvegeknek egymás

fejéhez való hajigálása, a mi természetesen nem azzal a szándékkal történik, hogy eltalálják egymást, hanem csak azzal, hogy kölcsönösen rájesszenek egymásra. Akkor majd nem piszkolják egymást kölcsönösen szemtől-szemben. A tiszt fontolja meg minden szavát. Legyen a korrektség példaképe. Mirevaló hát az a túlzott érzékenység: a félelem egy lövéstől! Önöknek hivatása, hogy kokczára vessék életüket. De minek is erre szót fecesélni!

Hirtelen felbeszakította szavainak áradatát és szorgosan hozzálátott munkájához. Ismét csönd lett.

— Surocska, mit tesz németül ez a szó, hogy: szopernik? — kérdezte Nikolajev, felütve fejét a könyvről.

— Szopernik? — Surocska gondolkozva érintette meg a tüvel selymes hajának tetejét. — Mondd meg az egész mondatot.

— Az áll itt... Csak egy pillanatilag... «Nas zabranicsnij szopernik...»

— «A mi külföldi vetélytársunk», — fordította le nyomban Surocska.

— A mienk, — mondotta utána Romasov suttogva és gondolatokba mélyedten nézett a lámpa lángjába. — «Ha felizgatja valami, gondolta magában — a szavak oly sebesen, tisztán és érthetően jönnek ki szájából, mint mikor jégeső szemei hullanak az ezüst lemezre. — A mienk, mily nevétséges szó... Mienk, mienk, mienk».

— Mit suttog ön, Romocska? — kérdezte hirtelen Petrovna Alekszandra szigorú hangon. — Ne merjen álmodni az én jelenlétemben.

Romasov tétován mosolygott.

— Nem álmodom... Csak megismételgetem magamban: Mienk, mienk. Mily nevétséges szó... — Ostobaság... Miért nevétséges?

— Tudja... — igyekezett megmagyarázni gondolatait. — Mikor az ember sokáig ismétli ugyanazt a szót és elgondolkozik róla, a szó egyszerre elveszti értelmét és olyan... Hogyan is mondjam...

— Igen, igen, én is tudom, — vágott szavába Surocska gyorsan és vidáman. Csakhogy az most már nem oly könnyű; de azelőtt, gyermekkorunkban... oh, mily mulatságos is volt!

— Igen, a gyermekkorban...

— No, mélyen tisztelt pszichológusom vagy minek is mondjam, itt a vacsra ideje, — mondotta Nikolajev, felállva a székéről. A lába elzsibbadt s a dereka megfájdult a hosszú ülésben. Nagyon nyújtózkodott, magásra nyújtotta a két kezét és kidüllesztette mellét s az egész nagy, izmos teste csak úgy pattogott és ropogott izületeinek erős megmozdulása miatt.

A kicsiny, de csinos, bágyadtan fehér porcellánlappal megvilágított ebédlőben hideg felszeletelt húsfele várta őket az asztalon. Nikolajev nem ivott, de Romasovnak oda volt készítve egy üveg vutki. Surocska bámulatosan elfintorította kedves arcát és hanyagul kérdezte, elég gyakori szokása szerint:

— Ön természetesen nem élhet meg enélkül a csúf szokása nélkül?

Romasov öntudatosan mosolygott s mint-hogy eközben a vutki cigányútra ment, köhécselt.

— Nem szégyenli magát? — mondotta háziaszszonya dorgáló hangon. — Ha már nem tud inni, legalább... Megérthetem, hogy a maga kedves Nazanszkijának megbocsátják, az már el van veszve; de miért tenné maga is? Oly fiatal, pompás, derék fiú... és nem ül vutki nélkül az asztalhoz... Miért? Az a Nazanszki még egészen elrontja magát.

A férje, ki abban a pillanatban olvasott el egy imént érkezett napiranesot, hirtelen felkiáltott:

— Oh! Nézd csak: Nazanszki családi okok miatt egy havi szabadságot kapott. Ejnye, ejnye! Ez más szóval azt jelenti, hogy megint ivott! Maga bizonyára látta őt, Alexejcs Jurij. Megint tele volt?

Romasov zavarodottan pislogott a szemhéjaival.

— Nem, nem vettem észre semmit. Igaz, hogy iszik...

— Az ön Nazanszkija. — Kész utálat! — mondotta Surocska ádáz, elfojtott mély hangon.

— Ha tölem függen, lelőném az ilyen embereket, mint a veszett kutya. Az olyan tiszt szegylene ezredének, esúfság!

Nikolajev, ki ép oly sokat és oly mohón evett, mint a hogyan a tudományokkal foglalkozott,

ÜTKÖZET-TRAIN A STRYPÁNÁL. — Balogh Radófi, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

mindjárt a vaesora után ásitani kezdett s végre nyíltan kimondotta:

— Tisztelt társaság, mit szólnának hozzá, ha most már lefeleznék? Ha eszundítanánk egyet, mint a régi jó regényekben szokták mondani.

— Kívánságát csak méltányosnak mondhatom, Jefimics Vladimir, — felelt az indítványra Romasov, még pedig saját hite szerint gyors és behízelgő beszéléssel s aközben, hogy felállt az asztal mellől, bosszusan gondolta magában: Igen. Velem nem teketóriáznak. Minek is jövök mégis mindig ide.

— Az a benyomása támadt, mintha Nikolajev a legnagyobb gyöngédséggel üzné el házától. Mindamellett szándékosan előbb bucsúzott el tőle, mint Surocskától és elragadtatva gondolt arra, hogy most mindjárt, ebben a pillanatban érezni fogja az édes női kéz erős, hízelgő szorítását. Mindig arra gondolt, valahányszor elment. S mikor elkövetkezett ez a pillanat, minden gondolata oly igen nagyon időzött csakis ennél az elragadó kezesorításnál, hogy nem hallotta, mikor Surocska így szólt hozzá:

— Hallja, vigyázzon, ne feledkezék meg rólk; hiszen mindig örülnék magának. A helyett, hogy a Nazanszkijával innék, úljön inkább nálunk. Csak jegyezze meg magának: Mi nem csinálunk magával semmi teketóriát.

Romasov már csak az utcán hallotta és értette meg ezeket a szavakat.

— Hát igaz, nem teketóriáznak velem, — suttogta a bántódottság keserűségével, a mire mindig nagy hajlamot éreznek magukban az ő korabeli hű fiatalok.

V.

Romasov kilépett a küszöbön. Az éjszaka még sűrűbbnek, még feketébbnek, még melegnek látszott. A hadnagy tapogatózva ment végig a kerítés mellett, erősen megfogdózt benne és várta, hogy a szeme majd megszokja a sötétséget. Ebben a pillanatban hirtelen kinyílt Nikolajevék konyhájának ajtaja és egy szempillantásig homályos, sárga fényásvot vetett a sötétségre. Valaki beletottyant lábával a sárba és Romasov hallotta Istvánnak, Nikolajevék legényének haragos, mély hangját:

— Ez is csak lófut itt mindennap. A fene tudja, minek jön!...

Egy másik katonahang pedig, melyet a hadnagy nem ismert, tunya ásitással, egykedvűen felelt:

— Hát ez is csak olyan dolog, ezimborám... szerencsésnek mondhatja magát. No, adj' Isten, Pista.

— Adj' Isten, Baulin, gyere el megint nem-sokára.

Romasov úgy állt ott a kerítés mellett, mintha gyökeret vert volna lába. Bár sötét volt, elpirult szégyenletében; a verejték egyszerre elepte egész testét s úgy érezte, mintha ezer tével szurkálták volna lábát, derekát. Persze, még a tisztiszolgák is mulatnak rajta — gondolta kétségbeesetten. És csakhamar észbe jutott az egész ma est és különböző szavakban, a beszéd hangjában, azokban a pillantásokban, melyeket házigazdái egymással váltottak, egyszerre sok oly apró vonást fedezett fel, a melyeket mindaddig nem vett észre s a melyek, mint most hitte, világos bizonyítékai voltak annak a semmibeveseknek, gúnyoknak és igazított türelmetlenségnek, melybe az unalmas vendég jelenléte miatt estek azok ketten.

— Ily szégyen! Ily szégyen! — suttogta a hadnagy, a nékül, hogy elmozdult volna helyéből. — Hát annyira jutottál, hogy alig tűrnék, mikor odamegy... Nem, elég volt. Most már tudom, hogy elég volt!

Nikolajevék szalonjában kialudt a világosság. Most már a bálcsobában vanmaga, — gondolta Romasov és szokatlanul élénken képzelte le, hogy Nikolajevék most lefeküsznek, a házastársak egykedvűségével és feszélyezetlenségével levetkőznek egymás előtt s róla beszélnek. Nikolajevné alszoknyájában a tükör eléd ül és kifésüli a haját éjszakára. Jefimics Vladimir alsónadrágra vetkeve, az ágy szélén ülve, a csizmáját veti le és az erőködéstől kipirulva, mérgesen és álmosan így szól: Tudod, Surocska, a Romasovod már megint eléggé utatott. Csodálom, hogy olyan jóban vagy vele.

De Surocska, ki sem véve szájából a hajtűt és hátra sem fordulva, csak úgy a tükörből, elégedetlen hangon így felelt: «Égyáltalán nem is az én ismerősöm, hanem a tied!...»

— Ót percig is elmúlt még, míg Romasov, kínos és keserű gondolataitól győtorve, elhatározta, hogy tovább megy. A Nikolajevék háza előtt levő egész hosszú kerítés mentén lopva ment végig s óvatosan húzta ki lábát a pocsoltyából, mintha félt volna, hogy meghallják és valami rosszon érik. Haza menni nem akart. Már az is bántotta és kellemetlenül érintette, ha keskeny, hosszú és egyablakos szobájára és berendezésének az utátagit megúnt tárgyaira gondolt. «No hát most azért is elmegyek Nazanszkijhoz» — határozta el hirtelen és elhatározásában a jóleső bosszú egy nemét érezte. — «Reámpirított, hogy barátkozom Nazanszkival; no hát csak azért is! Épen azért!...»

Felvetette szemét az égre, erősen melléhez szorította öklét és hévvel mondotta magában: «Esküszöm, esküszöm, hogy utóljára mentem hozzájuk. Nem tűrom többé ezt a megaláztatást. Ektüszöm!»

— És szokása szerint mindjárt hozzátette meg: «Kifejezésteljes fekete szemében határozottság és meggyelés fényelt!»

Bár egyáltalán nem is feketé, hanem egészen közönséges zöldszelű sárgás szivárványú szeme volt.

Nazanszki bajtársánál, Szegezt hadnagnál lakott bérben. Ez a Szegezt valóságban a legöregebb hadnagy volt az egész orosz hadseregben, bár kifogástalan magaviseletű katona volt és részt vett a török hadjáratban. Valami megmagyarázhatatlan balvégzet következtében nem léptettek elő. Özeveg ember volt, négy kicsiny gyermekét kellett nevelnie, de azért eivergődött valahogy a negyvennyolcz rubeles gázsijával. Nagy lakást és berélt szobákat adott bérbe, nőtlen tiszteknek, egész ellátásra is fogadott fel lakókat, tyúkot, pulykát tenyésztett s tudta a módját, hogyan kell oleón és jókor szerezni be a tüzelőt. Gyermekait maga tőrösztötte egy kis sütőteknőben, gyógyította őket házipatikájából, dolmánykákat, nadrágocskákat, ingecskéket varrt nekik a varrógepen. Mint akárhány nőtlen tiszt, szívesen foglalkozott női kézimunkával már házassága előtt is; most a keserűség szükség kényszerítette rá. A gonosz nyelvek azt mondták, hogy titokban eladóra is küldözgeti valahová a kézimunkáit.

(Folytatás következik.)

A HÁBORÚ NAPJAI.

Október 7. A besszarábiai határon és Kremieniecznél Volhnyában több orosz támadást vertünk vissza. Egyébként a kelet-galicziai harcra vonalon és az Iva menten ésend uralkodott. Dubnától északra és a Putiojka mentén az ellenség számos helyen nagy löszerkésélet igénybevételevel nagy haderővel támadt. Mindenütt nagy veszteségekkel utasítottuk vissza. Néhol elkeseredett kézitusa került a sor, így Olikánál is, hol az oroszokkal a linzi hadosztály szállott szembe a megszokott hidegvérrel. Mintegy 800 főnyi legénységet és több tiszat fogtunk el. Kolkítól északra a Sarnyól Kovelbe vezető vasut mindkét oldalán az ellenség egyes helyeken a Stry nyugati partjára nyomult előre. Osztrák-magyar és német csapatok ellentámadása itt sikeresen halad elő. Osztrák-magyar zászlóalj elragadták az oroszoktól a Stry mellett fekvő Kulikovszé falut, a melyet az ellenség szívesen védelmezett. Itt 200 oroszot fogtunk el. Német csapatok elűzték az ellenséget Czartorysknél lévő állásaikból. A Szaczara felső folyásánál lévő osztrák-magyar csapatoknál nincs újság. Hindenburg hadserege Dünaburg előtt 5 kilométer szélességben benyomult az ellenség állásába. A Drysvjaty-tól délre ismét hátrább szorították az oroszokat; egy rohamra induló orosz lovasdandárt összelökték. A Boginskoje-t és Smorgon vidékét közt az oroszok megismételt veszteségteljes áttörései meghusultak; 1300 embert a németek elfogtak. A nyugati határterén a Champagneban a francia offenzíva tovább folyt. Lassanként a legnagyobb bevességre fokozott ágytűz után tegnap virradatok ismét megkezdődtek a támadások. Souaintól északnyugatra hat tömeg-támadás összeomlott. A Somme-Py-Souain országúttól nyugatra két újonnan érkezett hadosztály a németek legelői levő vonalain túl előnyomult, de a német ellentámadás kiverte. Innen keletre a francziák nem volt sikerük tömeg-támadásaikkal, csak Tahure mellett nyertek mintegy 800 méter tért; a támadást a németek ellen-

támadással megállították. Beauséjour-majornál a Ville sur Tourbetől nyugatra sikertelenek voltak a franczia támadások. Az olasz határterén a tevékenység csak tüzerharca szorított; csak a doberdói fensík északi része ellen kísérletek meg az olaszok támadást, mely teljesen megheiusult. A délkeleti határterén megkezdődött a Szerbia elleni offenzíva; osztrák-magyar és német csapatok tegnap a Drina torkolata és a Vaskapu közt számos ponton kényserítették ki az átkelést a Duna-Száva vonalon s a szerb előcsapatokat visszavetették.

Október 8. Az oroszok tegnap az egész kelet-galicziai és volhnyiai harcra vonalon támadtak. Nagy haderővel és hatalmas löszerkéslet igénybevételel véghezvitt támadásaik eredménytelenek maradtak. A besszarábiai határon a Dryszertől északra fekvő magaslatokon és a Strypa mellett az oroszok rohamoslopai akadályaink elérése előtt omlottak össze. Tarnopoltól északnyugatra az oroszok két helyen nyomultak be lövészárkainkba, de ma reggel odasiető osztrák-magyar és német segítsécsapatok újra kiveték őket. Hasonló véget ért a Kremieniecznél északra fekvő Sapanov falu elleni támadás is. A falu elkeseredett harcok központja volt, hol a miek volt, hol az oroszok birtokába került, de most újra szilárdan a hatalmunkban van. Hasonlóképp kézitusaiban vertünk vissza Olykától északnyugatra túlerőben levő orosz haderőt; ebben a harcban a 89. számú gyalogezred és a tesseni 31. számú landwehr-gyalogezred tűnt ki különösen. Olykától északra is igen heves volt a harc. Kolkítól északra és északra felellentámadásunk újra tért hódított. Elfoglaltuk az ellenség által védett Lisovo és Galuzna falvakat. A tegnapi és tegnapielőtti harcokban volhnyiai területen összesen 4000 oroszot fogtunk el. Az ellenség igen súlyos veszteségeket szenvedett. Hindenburg hadserege Strypa visszaverte az oroszok támadásait Kosiánytól északra és a Visznyev-től délre. A nyugati határterén a nap arányilag nyugodtan telt el. A Navarin-majortól keletre levő árokra, a melyet a francziák még megszállva tartottak, a németek megtisztították tőlük. Egyes helyeken a francziák új támadtak; a németek mindenütt visszaverték. St-Marie-a-Py-től délre a németek sikeres előretörést tettek. Az olasz határterén az olaszok nagy haderővel új támadást intéztek a vilgeruthi fensíkon az egész harcra vonalon ellen; véresen vertük vissza, különösen a Maronia-hegytől északra volt heves a harc. Az olaszok visszamenekültek állásaikba. Eredménytelen volt a doberdói fensík északi része elleni támadás is. A délnyugati határterén az osztrák-magyar és német csapatok folytatták az átkelést a Drina alsó folyásánál, valamint a Szván és a Dunán. A szerbek kísérletei, hogy vállalkozásunk megzavarják, megheiusultak.

Október 9. Az oroszok tegnap nagy haderővel folytatták támadásaikat galicziai és volhnyiai harcra vonalon ellen, de nem értek el eredményt. Kelet-galicziában rohammal támadták meg Plostótól délre és Burkanovnál lévő hadállásainkat. Mindenütt visszaverték. Buczacztól keletre tüzeresgünk tüzelele egy közkezedet mekkelőre kényserített. Az oroszok Kremieniecznél is megismételték támadásaikat, de épp oly eredménytelenül, mint előzőleg eddig. Az orosz 140. számú gyalogezredet Kremiei niecztlől délnyugatra szétugrasztottuk. A orosz támadások eredményes visszavetésénél a volhnyia-várterületen a 99. gyalogezred különösen kintette magát, rendületlenül hejyt álva erősen szétlőt lövészárkaiban. Kolkítól északra előnyomuló osztrák-magyar és német csapatok az ellenséget újra a Styren tul vetették vissza. A foglyok tegnap között száma 6000-re emelkedett. Hindenburg hadserege Dünaburg előtt az Illuxtól délre fekvő Garbuovkát és a helység mindkét oldalán az ellenség állást négy kilométer szélességben rohammal elfoglalta, mintegy 1400 oroszot elfogott. A nyugati határterén Vermeléstől északra felellent egy erős angol támadás balul ütött ki, ugyiszkint a francziák támadása a Champagneban Navarin-majornál, a hol a francziák a németek árkaiba hatoltak, ellentámadással kiverték őket Francia-Lotharingiában a francziák elvesztették a Leintreytől délre emelkedő magaslatot. Az olasz határterén az olaszok friss csapatokkal ismételték meg támadásaikat a Vilgeruth-fensíkon levő hadállásaink ellen, de nagy veszteségek mellett összeomlottak. A Lafraun-fensíkon a Vezzena-szakasznál és Flitich körül tüzeresg harc. A Doberdói-szakaszon az olaszokra sikertelen kéri-gránát harc. A délkeleti határterén Kövess gyalogsági tábornok hadseregének osztrák-magyar csapatai tegnap benyomultak Belgrád északi részébe és rohammal vették be a város védőbástyáját, a citadellát. Ma reggel német csapatok nyugat felől törték maguknak utat a konak felé. A szerb királyok palotáján az osztrák-magyar és a német hadseregek zászlói lengenek. A partokat őrző ellenség a folyam mentén Belgrád felett és alatt is képtelen volt a szövetségeseikkel szemben helytállani. A szerb Posavinában és a Macsvában osztrák-magyar csapatok visszaverték az ellenséget.

Október 10. Az oroszok tegnap sem hagyták abba támadásaikat, a melyek mint eddig, úgy most is, eredménytelenek voltak. Kelet-Galicziában, a hol az utóbbi napokban véghezvitt támadások alkalmával egyes orosz csapatokt néha létszámuk felét vesztették el, a Strypa-harcra vonalon támadták meg. A visszavert ellenség egyes helyeken rendetlen menekülésben hagyta el a csata-teret. Volhnyában egyik hadosztályunk akadályai előtt egy támadás visszaverése után 300 orosz hullát számláltak meg. A foglyok tegnap jelentett száma újabb ezerral emelkedett. Az ellenség ama szándékát, hogy Czartorysktől északra újra a Stry nyugati partjára jusson át, tüzelelel heiusítottuk meg. Hindenburg hadserege szemben az oroszok haszaltan kísérletek meg Garbuovkánál elvezett állásaikat visszavenni, heves körharcokban vereséget szenvedtek. A Dünaburg-Ponievics vasutól északra, Illuxtól nyugatra mintegy 8 kilométer szélességben elfoglalták az oroszok állást. A nyugati határterén Souchetól keletre a francziák elvesztették néhány árkat, a Champagneban Tahurenél elvesztett területből a németek 4 kilométer szélességben visszaverték 100 métert. Az olasz határterén a vilgeruthi fensíkon kisebb olasz csapatok előretörései összeomlottak. A délkeleti határterén a caászár és királyi csapatok a Macsvában és Obrenovicztől északra sikeresen nyomulnak elő. A Belgrádban bevonult osztrák-magyar és német ezredek a várost elkeseredett utcai harcok után megtisztították az ellenségtől és most a délkeletre és délnyugatra fekvő magaslatok ellen intének támadást. A folyam mentén lejjebb szövetségeseink nagy haderővel jutottak már át a Duna déli partjára és az ellenséget több állásból vetették ki. A parancsnokok és a csapatok a nagy kiterjedésű folyományt területen való átkelés bevésegeinek legyőzése után jelentéseikben meleg szövetségeseink megdérék hídszraink fáradhatatlan hőies tevékenységéről és a dunai flotta önfelelőző közreműködéséről.

Október 11. Az oroszok tegnap egész északra felellentámadtak lényegesen alábbhagytak támadásaikkal. Az ellenség csak a Strypa melletti hadállásaink ellen intézett néhány támadást, a melyek — épp úgy mint az előző napokon — rá nézve teljes balikerrel végződtek. A Dolencza és az alsó Stry közötti szakaszon az ellenséget északra felellentámadt vissza. Hindenburg hadserege Dünaburg előtt és Vidistől északra felellent visszaverte az oroszok támadásait. A nyugati

határterén Souchez-Neuvilla környékén és a Champagneban Le Memtől északra felellent a németek visszaverték az ellenség kéri-gránát-támadásait. Különbösen csak élnek, a németekre sikeres repülő-harcok voltak. Az olasz határterén sem voltak nagyobb harcok. Egy a Mrzil Vrh elleni olasz támadást már tüzeresgünk tűze megheiusított. A délkeleti határterén a Macsvában és Obrenovicznál nincs jelentősebb esemény. A Belgrádon át előnyomuló osztrák-magyar és német csapatok kiűzték a szerbeket a várostól délkeletre és délnyugatra levő elszáncolt állásaikból. Itt a mi csapataink rohammal vették be a Zöld hegyet és a Velky Vraczart. Szemendria és Pozsaravics körül szövetségeseink hadosztályai ismét tetemesen tért nyertek. Belgrád bevételénél a cs. és kir. csapatok 9 hajóegységet, 36 tábort ágyúcsövét, egy fényzórt, számos pontkát, sok löszert és egyéb hadianyagot zsákmányoltak; 10 tiszat és 600 főnyi legénységet elfogtak. Az ellenség véres vesztesége igen nagy volt. A dunai flotta számos folyam-aknát és orosz tengeri aknát emelt ki.

Október 12. Az oroszországi határterén a helyzet változatlan. A Burkanovtól délre fekvő terület három orosz támadást vertünk vissza. Egy körülbelül 2-3 kilométernyi kiterjedésű harcra vonalon-szakaszon ellen irányított — negyedik — támadás visszaverése meg folyamatosan van. Az ellenség a Kormin-patakánál és Bapalovkától északra a Stry mellett szintén megkiserelt néhány támadást, de nem ért el eredményt. Hindenburg hadserege Dünaburg nyugati arcvonalán támadásával 2 és fél kilométer kiterjedésben elfoglalta az oroszok illuxti állásait. A nyugati határterén Arrastól északra a francziák folytatták támadásaikat. Loostól délnyugatra két részleges támadást a németek visszautasítottak. A Souchetól északra felellentámadt és Neuvilletől keletre végződő arcvonalra elleni francia támadások súlyos veszteséggel összeomlottak. A francziák csak két csekély kiterjedésű helyen jutottak a németek első vonaláig. A Champagneban és Tahure mindkét oldalán a francziák erős tüzeresg előkészítés ellenére sem tudtak területi előnyhöz jutni. Az olasz határterén nincs változás. A délkeleti (szerb) határterén a Szávától és a Dunától délre, valamint a Drina alsó folyásánál a támadás az egész harcra vonalon folyamatosan van. A Belgrádból előnyomuló osztrák-magyar csapatok a várostól és a Laudon sáncokról keletre emelkedő Lipar-hegy rohammal való elfoglalásánál 3 löveget és egy fényzórt zsákmányoltak. A Belgrádot környező

összes magaslatok, a melyek a folyam átkelési pontjai felett tábort lövegvédelmi belső uralkodnak, a szövetségeseink birtokában vannak. A németek elfoglalták Szemendriát és az ellenséget Pozsaravics felé szorították vissza. A Herczogovina és Montenegró körti határon több helyen montenegrói csapatokkal csatározásra került a sor.

Október 13. Burkanovnál a Strypa mellett a tegnapi jelentésben említett támadások során osztrák-magyar és német zászlóalj a negyedik támadást is visszaverték. Egyébként északra felellent nincs jelentősebb esemény. Hindenburg hadserege elien Dünaburgtól nyugatra az oroszok támadásai összeomlottak. A nyugati határterén Vermeléstől északra visszaverték az angolok támadását. Soucheznél ismét elvesztettek egy árokra. A Champagneban Tahuretól délre francia támadások megheiusultak. Az olasz hadseregen az olaszok tegnap néhéz és középkalibru lövegekből a lafrauni fensík ellen élénk tüzeresg tüzelést kezdtek. Az ellenség floterése a tengermelékli harcra vonalon szakaszon ellen is fokozott tevékenységet fejtett ki. Olasz gyalogsági osztatok ama kísérleteit, hogy a vszici és a tolemini hidtől megközelítsék, megheiusítottuk. A doberdói fensík északnyugati részén az ellenséget meglepetészerű tüzelelel támadva meg, arra kényserítettük, hogy elől levő fedezékét menekülve hagyja el. A délkeleti hadseregen támadásaink az ellenség leghevesebb ellenállása dacára mindentűt előrehaladtak. A Drina alsó folyásánál csapataink a szerbeket több lövészárkból kiűzték. Belgrádtól délre az ellenségtől több szívesen védelmezett terepment ragadtunk el. A szerbek ellentámadásai minden esetben az ellenség súlyos veszteséggel megheiusultak. A bolgárok Knyazevicznál megtámadták a szerbeket.

A Jó Pajtás, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, október 17-iki számába Benedek Elek, Szabó Jenő és Endrődi Béla irtak verset, Zsolozs László elbeszélést, Sebők Zsigmond folytatja A Tomásyjak csillaga című regényét, Avar Gyula érdekes történetét irt, Faragó Géza szép képet rajzolt, Madarassy Erzsébet mesét mond, Zeiga bácsi kedves mőkét, Kródy Gyula folytatja A szorgalmas Berta című regényét. A rejtvények, szerkesztői izenetek egészítették ki a

Fog-Krém KALODONT 70 Fillér

Margit-Crème advertisement with text describing the product and its benefits.

Advertisement for children's medicine (Gyermekeknek) listing Chinin-cukorkája and Chinin-csokoládéja.

Advertisement for Diana-arczkrém and Diana-szappan, featuring a woman's face and product packaging.

Advertisement for Brauswetter János chronometer and watchmaking services in Szeged.

szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker. Egyetem-utca 4.)

HALÁLOZÁSOK.

Hősi halált haltak: WEBER VILMOS százados, a Strij mellett vívott harcokban, 29 éves korában. — KOHUT OTTMÁR, közös hadseregbeli százados, a temesvári háziéred adjutánsa, egy Grác mellett fekvő szanatóriumban 38 éves korában. — KOVÁCS RÓBERT, a 29-ik honvédegyezred főhadnagya, 35 éves korában, a harc közben szerzett betegsége folytán Budapesten. — GAZDY GYULA taktikaképzési vezérigazgató, a 19-ik népfelkelő ezred főhadnagya a harc közben szerzett betegségében Vinkovcán 40 éves korában. — A szegedi 5-ik honvédegyezred tisztikara gyászalapon tudatja, hogy bajtársaik közül újabban hősi halált haltak: TITL JÁNOS százados, VUYKOVICH KÁROLY tartalékos főhadnagy, ONÓDY SZABÓ GÉZA népfelkelő főhadnagy, TARR LAJOS dr. tartalékos hadnagy, MISKOLCZY FERENCZ dr. SINGER PÁL és NÁNÁSY KÁROLY tartalékos hadnagyok, SZÉNY JÓZSEF dr. népfelkelő hadnagy, KISS GYULA, STEINER MIKLÓS, MOLNÁR AMBRUS, BASITS PÁL és CZINNER ANDOR tartalékos hadapródok. — TEUTSCH JÁNOS tartalékos honvédfőhadnagy, századparancsnok, a kereskedelmi bank brassói főintézetének pénztárosa. — RIMÉLY ANDOR, a 22-dik honvédegyezred hadnagya, a Signum-Laudis tulajdonosa, századparancsnok. — KASZAB IMRE közös egyezredbeli hadapród, hevesmegyei földbirtokos, a keletgalicziai Sinkov mellett vívott ütközetben. — BACHY BÉLA, a 10. honvédegyezred zászlósa az északi harcokban Breszt-Litovszk előtt. — BENKŐ JENŐ, Benkő Imre nyug. főgimnáziumi tanár fia, a 38-ik egyezred 18-ik századának önkéntes káplárja, a volhyniai csatában. — SÁNDOR LAJOS, az 5. tábori tarczások ezred zászlósa, IV. éves erdőmérnök-hallgató a zamosci magaslatokon vívott ütközetben. — ABONYI ANDOR dr. dombovári ügyvéd, 6 alapította évvel ezelőtt a „Dombóvár és Vidéke” című lapot.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Szendrői TIBOR FERENCZ es. és kir. kamarás, a Lipót-rend

lovagja, nyug. miniszteri tanácsos, földbirtokos, 67 éves korában Sárospentimén. — TAUBER MÓR, a budapesti központi táviró nyug. főfelügyelője, 69 éves korában Budapesten. — IDŐS HLAVATSKA ISTVÁN nyug. elemi iskolai igazgatótanító 71 éves korában Újpesten. — BOHN KÁROLY nyug. honvéd számtanácsos 66 éves korában Budapesten. — VERBŐI SZILVIA ANTAL földbirtokos 62 éves korában Cézén. — KOVÁCS-SZEBESTYÉN ENDRÉ dr. királyi és közegészségügyi tanácsos, a III. osztályú vaskoronarend tulajdonosa, Hontvármegye tisztifőorvosa, kórházigazgató 55 éves korában budapesti István-úti szanatóriumban. — SZALAVSZKY PÁL dr. Trencsénvármegye tisztifőgyesze. — WALDMANN GYÖRGY csanadmegyei áldozópap, a szegedi tanítóképző tanára, Szegeden 40 éves korában. — MICHALEK MANÓ prépostkanonok, főegyházmegyei könyvtáros, 68 éves korában, Egerben. — ROSEK JÓZSEF takarékpénztári tisztviselő 70 éves korában Kiskunhalason. — STANKOVÍCI és stanka-hermenyi SZTANKAY BÉLA. cs. és kir. kamarás, a 3-as honvéd-huszárok nyug. kapitánya, 46 éves korában Eperjesen. — TASSI VÉGH DEZSŐ Iaszezen 36 éves korában. — LICHTER JÓZSEF veszprémi fakeskedő Veszprémben. — LENGYEL MANÓ nyug. ezredes 63 éves korában.

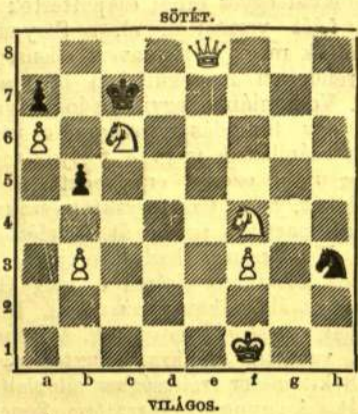
Özv. MOCSONYI SÁNDORNÉ, szül. gyöngyösi Somogyi Ilona, Budapesten 77 éves korában. — Özv. SCHIRGER EMILNÉ, szül. Münster Berta, 72 éves korában Kassán. — Özv. HEGEDŰS IMRÉNÉ szül. Bonyhádi Percezel Gizella, Budapesten 70 éves korában. — Özv. gálalvi RÉTHI LAJOSNÉ, szül. ocskói Ocsvay Leontin, 68 éves korában Budapesten. — Özv. GYAPAY GUSZTÁVNE, szül. deszéri Boleman Ilona, 64 éves korában Léván. — Tóvisi RÁZ BÉLANÉ, szül. körösszeghi és adorjani Csáky Ferdinándé grófné, Feldbachban, Stájerországban. — Özv. KODOLÁNYI PÁLNÉ, szül. kelecsényi Fejérpataky Mária, 78 éves korában Egerben. — Dr. LÁSZLÓ FERENCZNE, szül. Bodor Ida 86 éves korában Szepsiszentgyörgyön.

Szerkesztői üzenetek.

Egy hütelnek. Ha valaki szántszándékkal akarna rossz verset írni, akkor se csinálhatná tökéletesebben. **A vonatkísérő.** Merő próza, ha a sorokat egyfolytában írta, senki se venné észre, hogy ez vers. És mindenki észrevenné, hogy prózának is milyen döcögős. **A takács.** Kusza előadás: minden fonala külön van és nem bogyózik össze szövetté. Az az öreg takácsbizonyára azt mondta volna rá, hogy nem mester munkája.

SAKKJÁTEK.

2974. számú földvány Möller F.-től, Kopenhága.

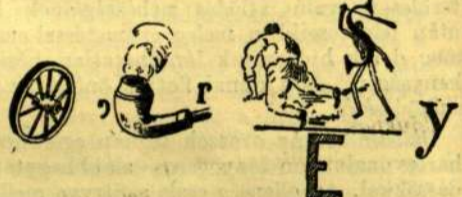
Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2970. számú feladvány megfejtése Feigl Miksától.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Hb2-a1 - e6xg5 1. Bb3-h5 + stb. Ba4xd4
2. Ve1-e8 + stb. 2. Hg1-h2 + stb. Kf5-e4
1. Ve1-g5 + stb. 2. Hg1-h2 + stb.

Helyesen fejtették meg: A *Budapesti Sakk-kör* (Budapest). — Hoffbauer Antal (Lipótvár). — Kintzig Róbert (Fakert). — Székely Jenő (Győr). — Bácsi Péter (Budapest).

KÉPTALÁNY.

A *«Vasárnapi Ujság»* 87-dik számában megjelent képtalány megfejtése: *Az utolsó kurucz világ.*

Felolós szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV. Egyetem-utca 4.

A Magyar Könyvtár szenzációs száma!

Álszakáll vagy paróka az embert csak akkor teszi felismerhetetlenné, ha egyszerűsége a szemöldökét is megváltoztatja. Az átlóvonalnál a homlok és a koponyarész is fontos szerepet játszik. Ha összehasonlítjuk a két első képet, azonnal észrevehetjük, mennyire megváltoztatja az arcot a szemöldök sűrűsítése és a homlokba fésült haj hátrahúzója. A 3. kép azt a változást mutatja, a melyet álszakáll és paróka idéz elő.

Ez a pillangó egy várnak a körvonalait és az ott lévő ágyúk elhelyezését és minőségét ábrázolja. A szárnyakra rajzolt jelek a vonalak között nem jelentenek semmit, a vonalakra tett pontok azonban pontos felvilágosítással szolgálnak az ágyúk fajtájáról és nagyságáról.

Ujabb példa arra, hogyan változtatja meg az ember a külsejét. Az átlóvonal és két pillanat alatt történt.

A hadikémekről általában és különösen az angol kémrendszer titkairól

rendkívül érdekesítő leleplezéseket tartalmaz a „MAGYAR KÖNYVTÁR” legújabb füzeté:

EGY ANGOL ALTÁBORNAGY KÉMKEDESE

SIR ROBERT BADEN-POWELL ÖNVALLOMÁSAI

ÁRA 60 FILLÉR.

LOHR MÁRIA

(KRONFUSZ) Fiókok: II. Fő-u. 27. IV. Eskü-ut. 6. Kecskeméti-u. 14. Harminas-u. 1. VI. Teréz-kört 39. Andrássy-ut 16. VIII. József-krt 2.
A főváros első és legfrégibb csipkésítő, vegytisztító és keimefestő gyári intézete. GYAR és FÜZLET: VIII. Baross-u. 85. Telefon: József 2-37.

Gitár igen jó kivételben 15 kor., finomabb gépezettel 20 kor. Egész finom, 30 K-tól 100 K-ig. Nagy iskola hozzá ingyen.
WÄGNER „Hangszer-Király”-nál Budapest, VIII., József-kört 15. Ügyeljen a „Wagner” névre, mert könnyen tévedhet. Kérje fényképes árjegyzékünket. — Megrendelésekor előleg küldendő.

Kultura és Tudomány

A Franklin-Társulat kiadása.

A *«Kultura és Tudomány»* vállalat a nagy magyar olvasó közönséget akarja szolgálni. Tetszelős köteleit felajánlja mintaloznak, kik a mindennapi élet szibbasztó faradalmait után a nagy eszmék és eszmények világában keresnek újulást és új erőt.

Köetei mindenkor igaz mester-k művei. Irodalmi alakjukban kifogástalanok Tanításukban érdekesekek és értékesek. Nem föltületesek, de mégis népszerűek. Aktuálisok, de mégis állandó becsük. A haladás zászlaját lobogtatják, de tisztelnek minden igaz meggyőződést.

Széchenyi eszmevilága. I. Gaal Jenő, Beóthy Zsolt, Prohászka Ottokár, Kenessey Béla, gróf Vay Gáborné, gróf Andrássy Gyula tanulmányai. Ára köve — 1 K 60 f.

A szikratáviró. A Staby tanárnak a német császár előtt tartott felolvasásai után átdolgozta Kreuzer Géza mérnök. Ára köve 1 K 20 f.

A természettudomány fejlődésének története. Két kötet. Írta Wilhelm Bölsche, fordította Schöpplin Aladár. Ára köve 2 K 40 f.

Kant-Breviarium. Kant világnézete és élet-felfogása. A művelt ember számára Kant irataiból összeállította dr. Gross Félix. Fordította dr. Polgár Gyula. Ára köve — 1 K 60 f.

Az emberiség jövője. Írta Heinrich Lhotzky, ford. Schöpplin Aladár. Ára köve 1 K 20 f.

A vagyon tudománya. Írta I. A. Hobson, fordította dr. Sidó Zoltán. Ára köve — 2 K.

A szociológia vázlatja. Írta G. Palante, ford. dr. Mikes Lajos. Ára köve 1 K 60 f.

Az ember helye a természetben. Írta Lenhossék Mihály dr. Ára köve — 1 K 60 f.

Rodin beszélgetései a művészetről. Összegyűjtötte Paul Gsell, fordította Farkas Zoltán. Ára köve — 1 K 20 f.

A tömegek lélektana. Írta Le Bon, ford. Balla Antal. Ára köve — 2 K.

Henri Bergson filozófiája. Írta René Gillouin, ford. Farkas Zoltán. Köve 1 K 20 f.

Széchenyi eszmevilága. II. kötet. Apáthy István, Imre Sándor, Pauler Akos, Zsilinszky Mihály, Márki Sándor és Gaal Jenő tanulmányai. Ára köve — 1 K 60 f.

Az élet értelme és értéke. Írta Rudolf von Eucken, ford. Schöpplin Aladár. Ára köve 2 K.

A világegyetem élete. Írta Svante Arrhenius, fordította Polgár Gyula. Ára köve — 2 K.

A francia irodalom főirányai. Írta G. L. Strachey, angolból fordította Schöpplin Aladár. Ára köve — 2 K.

Megrendelhető LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

18-42 ÉVESEK

egyévi önkéntességi jogainak megszerzési és csapattest választási módjait tárgyalja **TOLCSVAI NAGY BARNA dr.** miniszteri fogalmazó, a honvédelmi minisztérium önkéntes ügyosztálya referensének most megjelent könyve, melynek címe:

Egyévi önkéntesjelöltek tájékoztatója.

(Második bővített kiadás.) Ára 1 K 80 f.

43-50 ÉVESEK

bevonulásáról, mindennemű jogaikról, ki-merítő felvilágosítást nyújt

TOLCSVAI NAGY BARNA dr. miniszteri fogalmazó, a honvédelmi minisztérium önkéntes ügyosztálya referensének most megjelent könyve, melynek címe:

A 43-50 éves népfelkelők útmutatója.

(Második bővített kiadás.) Ára 1 K 50 f.

Megrendelhető:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Budapest, Andrássy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

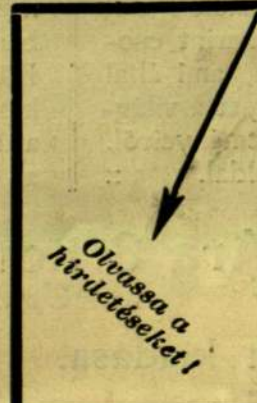
NIMRÓD

Képes vadászati és versenysport ujság.

Minden számában sok érdekes vadászati fénykép-felvételek közöl. Szakszerű cikkeiket ismert íróink írják. Rovataiban minden vadászati ügyben felvilágosítást kap az olvasó és az összes bérbeadó vadász-területek árverésének idejét közli. A diszesen kiállított lap haminvent háromszor jelenik meg és előfizetési ára félévre 6 kor.

Mutatványszámot a kiadóhivatal szivesen küld Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

RENDELÉSNEK SZIVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI

Urmánczy Nándorné Szakácskönyve az úri világ izlése.

A könyv ára 3 korona 60 fill.
A szerző könyvének tiszta
jövedelmét a háború árvái
felségítésére fordítja.

Eltér az eddigi sablonos rendszertől.
A mai viszonyokhoz alkalmazkodik.
Közel 500 eredeti ételreceptjét a
szerző maga próbálta ki és a ki
utána csinálja biztosra mehet.
Főszempontja: takarékoság, izle-
tesség, egészség.
Kiállítása művészi: címfődelét Glatter
Gyula festőművész rajzolta.

Franklin-Társulat kiadása.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy út 21.

FÉNYES LÁSZLÓ,
LANDAU BÉLA,
SZÉP ERNŐ
KÖZLEMÉNYEIT

és az 1914. évi novemberi és decem-
beri harctéri eseményeket tartalmazza

A VILÁGHÁBORÚ NAPLÓJA

NEGVEDIK FÜZETE,

A MAGYAR KÖNYVTÁR ÚJ SZOROZATÁBAN.

Ára 60 fillér.

MINDENÜTT KAPHATÓ.

A VÖRÖS KERESZT

(A genfi egyezmény ismertetése).

Irta:

MOLNÁR VIKTOR

nyug. államtitkár

Ára 60 fillér.

Megjelent a Magyar Könyvtárban.

Rendeléseknél szivesked-
jék lapunkra hivatkozni.

LAMPEL R. könyvkereskedése,
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest,
VI., Andrássy-út 21. és minden hazai
könyvkereskedésben megrendelhető:

GYULAI PÁL

EGY RÉGI UDVARHÁZ UTOLSÓ GAZDÁJA

Beszély

Dörre Tivadár rajzaival

Negyedik kiadás

Ára diszkötésben 4 korona

GYULAI PÁL

NŐK A TÜKÖR ELŐTT

Beszély

Fesztly Árpád rajzaival

Harmadik kiadás

Ára diszkötésben 5 korona

Most jelent meg!

DIPLOMÁCIAI OKMÁNYOK

Bevezette és összefüggésük szerint feldolgozta

Dr. NÉMET ALFRÉD

miniszterelnökségi miniszteri titkár.

LEGŐJADHONI TÖRTÉNETI
MŰZEM KÖNYVÁRA

Az osztrák-magyar vöröskönyv,
a német fehérekönyv, az angol
kékkönyv, a francia sárgakönyv,
az orosz narancssárgakönyv, a
belga szürkekönyv és a szerb
kékkönyv hivatalos okiratai. ::

E munkának nagy érdekessége
abban van, hogy a háború küszö-
bén lefolyt diplomáciai akciók ok-
mányait összefüggésük szerint cso-
portosítja és magyarázza, ami által
mindenki világos képet nyer a világ-
háború okairól és előzményeiről.
:: Terjedelme 640 oldal. ::

E mű teljes anyagát adja az összes
hatalmak diplomáciai aktagyűjtemé-
nyeinek, melyek egész terjedelmük-
ben még magyarul meg nem jelentek.
Különös aktualitást nyer az elkövet-
kezendő béketárgyalások idején, mert
a tárgyalások egyik kiindulópontjával
az okmányok fognak szerepelni.

Ára 8 Korona.

Franklin-Társulat kiadása.

Mindenütt kapható.

43. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER 24

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona, negyedévenként 1 koronával
több.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
Külföldi előfizetéseket a postailag me-
határozott viteldíj is csatolandó

Külföldi előfizetéseket a postailag me-
határozott viteldíj is csatolandó

HONVÉDEK ELŐNYOMULÁSA.

A KELET-GALICZIAI HARCZTÉRÉRŐL. — Balogh Rudolf, a harctérre kiküldött munkatársunk felvétele.